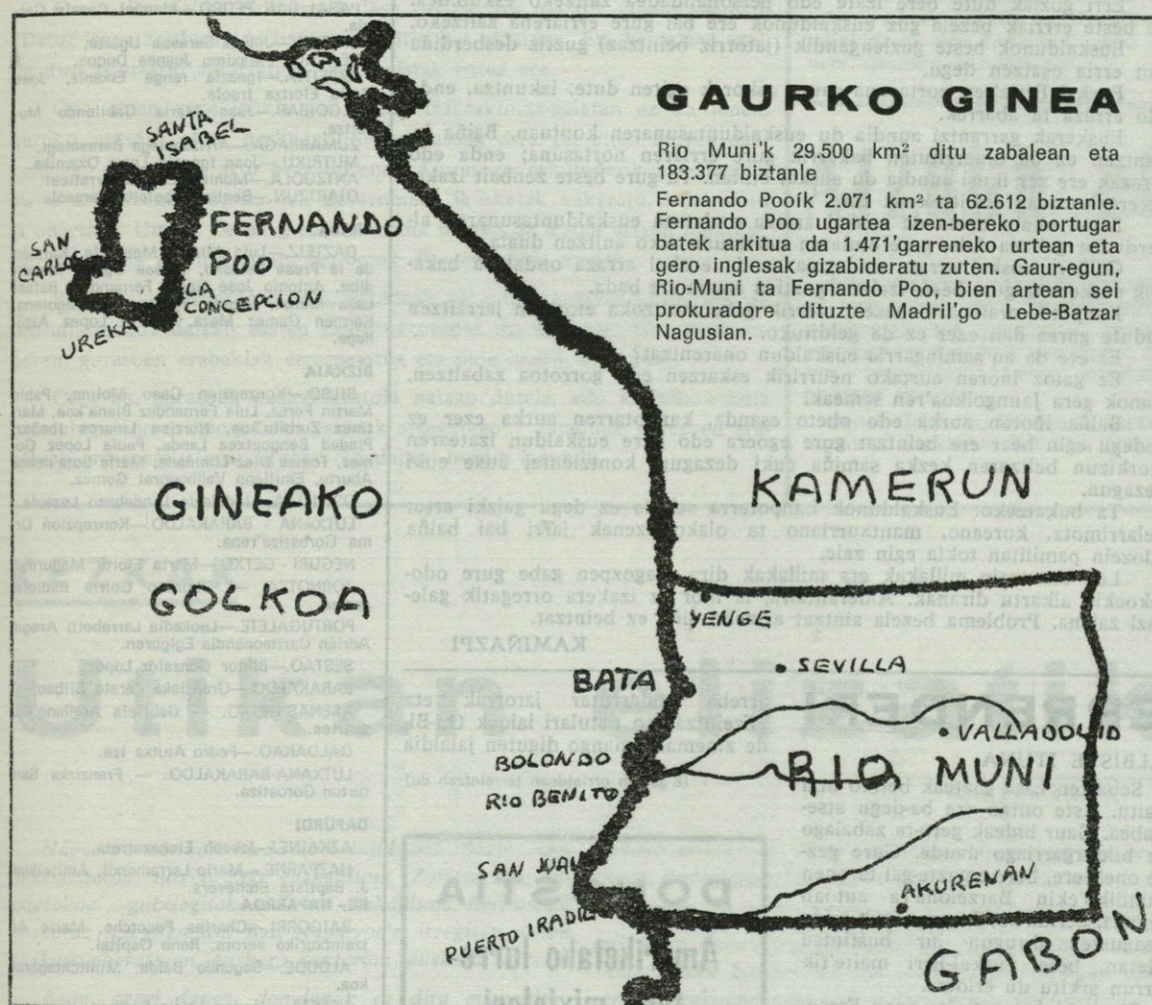

zeruko
ARGIA

GINEARRAK, KEZKATI

BILDUR DIRA AGINDUTAKO ASKATASUNA BERANDUEGI EMANGO ZAIEN

Fernando Poo, beste Rhodesia berria ?

Ginea'ko ordezkariak susmo txarretan sartuak dira, dirudun talde batzuek, beren Ginea'ko irabazien alde azpilanean asiak ote-diran. Ta bildur dira ere. Diru-Zuzentzako sai-

PEZETA BERRIRO MERKATZERA...

Velarde Fuertes irakasleak
au dio: Pezetaren merkatzea
ez bakarrik zan bearrekoa.
Are ta geiago, berrero egin be-
raka egin bearra du bere ba-
lioak. Irakasle onen ustez, gu-
re korapilloen askabidea bere
sustraietatik eta iturrietatik
asita konpondu eztalako, be-
rriro lengo gaitzetan erori da;
ta gaitz onek bear duan sen-
dagaia, lengoa bera da berriz
ere.

Ginea aitatzen degunez, ezin utzi emen Iradier ospetsuaren izenari zor zaion ospea eman gabe. Bera izan bai-zan Ginea ederkien aztertu zuna, bai geografi aldetik ta baita ere etnografi, folklore ta erri-arnasari buruz.

FAGOR
SARIAK

Xabier Azurmendi, Idiazabal'koak **12 arpidedun berri**.
 Josu Altuna, Galdakao'koak, **11**.
 Kandido Agirrebaltzategi, Debakoak, **bderatzi**.
 Joseba Gereka, Zarautz'koak, **zazpi**.
 Ignazio Gastesi, Ernani'koak, **bost**.

NOR ESPAÑI'KO BURUZAGITZAREN ONDOREKO ?

«Ferrando'k «Madrid» albistarian argitaldu digun idazlana, gero «ABC»-ko soñu-gaillu bidez zabaldua ikusi degu. Au da bere iritzia: Franko'ren ondoren don Juan izango dala ondoreko. Orrelaxe borobill-borobill. Franko'ren ondorengoak, bere gurasoengandiko kateak damaion legetasuna izan ezik, Uztailleko 18'garrengo «nazio-kondair»-k lemaioen lege-indarra besterik ezpailuke ekarriko. Ferrando'ren iritziz, beraz, Uztailleko 18'garrengo legetasuna ezta naikoa. Ta arekin berdin dator ABS'ren iritzia. Au, markatik «puerakoa» degu, noski... Uztailaren 18'koa, etzan erregetza ekartzeko egin... Ta gai ontan ezer erabakirik eskeiñi baiño len, aurrez galdetu dezaiotela Franko'ri; ta gero ikas bezate ze iritiztakoak diran Falange, Guda-rostea ta nazioko ezkerri-alderdia».

SOLDADUSKA - ALDI MOTZAGOA

Gaur-egun, Europa'ko soldadus-

Urrearen sal-erosketa, itxia

Dada oraintxe zarata ta itxillua urria dala-ta ez-tala. Ipar-Amerika bere dolarrari ezin eutsian dabil. Ta naiko lanak badabilzki. Batetik, dolarra ez dala jextiko dio Gobernuak, baña Fort Knox'ko urre-mordoak beheraka dijoaz bestetik. Paris ta beste uri-burutan urrea gero ta garestiago arkitzen da. Ta Londres ta Zurich'en, ipar-amerikatarrak ala eskatuta, urrearen sal-erosketak itxiak izan dira. Ona emen Londres'ko egunkariak krisis onen berri nola adierazten duten.

BIZKAIA

BILBO

Euzkerea, geure izkuntza maite-garria, geure artean geroago ta geyago sendatuzten dan, gauza argia da. Gaur, itz batzuek bakarrik esan gura doguz Gogo-markunez Indautxuko Karmengo Parrokian, Jesus lagunen ikasietxean, erabili dogunak.

Poz aundiaz benetan geure erriko semeak artzen dauz urtean-urtean gutxienez, gogo-inarkun orrek. Baña ezta Jaungoikoaren itzaz bakarrik, nagusiena ori daua-ta, abestijak bere bai, esaterako «Erdi pekataria...» asko dinoo Jaungoikoaren bizitza betiko egiaz, onegin egiteko.

«Jesus gure Jaun maite atsekabeta...» «Damu dot, Jauna...» ta abar,

Geure erriko konortea Eleizako alkartasunaz, betiko antzera, gaur be dardaratzen dau, Jaungoikoaren itza euskeraz geure erriko semeai emoten yatsonian. ¡Ura pozal Egiz, Jaungoikoaren ezagutza sakonagoa, ta sinismena, itxaropena, ta maitasuna egunka geituten dira. Aurrera, ba, oitura onegaz, geure artean bear dana.

On Fermin Goti, Lutxanako txauburu jaunak argi ta garbi Eleizako gaiak, betiko Jaungoikoaren egiaz, zabaldu dauz, eta erriko abeslariak ederto abestu dabez. Danoi zorion bat biotzekua.

ELIZA BARRIJA

Indautxu Karmengo eliztarrak antzinetik gura eben beste txadona, lenengoa txikia ta kezakz beterik egoan Jaungoikoari ondo gurtuteko. Opa orrek azkenez erantzun zorigarria aurkitu dau.

Zuzen-zuzen, gelditu barik, ba-dabil gorantz geure etxea, txadona barrija. Etxagile jaunak aldi onetako eraz, gaurko egunez, eleiza ederra, egin gura dau. Egia esateko au da lenengoa; Jaungoikoarentzako, bere seme aldetik, bere maitasuna ordaintzeko, dana txiro, gutxia da. Orregatik atsedean aundia artu dabe geure Karmengo eliztarrak bere txadona, eliza barria, ain polita, ain ederra, laster eukiko dabela ikusten.

Egia esateko Indautxuko enparantzako baratzak politik, zoragarriak dira. Leku orretan egunero geure umetxuek poz-ozik dabilzki-eguzkia artzen, jolasten, ederto denbora emoten. Ortze, ba, leku orren atzetik Karmengo Parrokia bi gurutez, bat aurretik beste bat atzetik, esango dauskun Eleiz barruan biziko dan geure Jesus maitea, zeru-lurreko ugazaga.

Geure parrokue, on Jose jaunak, Gogo-jardunak amaitu ta gero, Meza barruan berak euzkeraz emon eban —ederto gañera— barri au iragarri euskun, poz-ozik danok artu genduan.

ELEIZA BARRIA GERTU DAGONIAN - LASTER; JAUNGOKOIA LAGUN-ORDUANTXE IGANDE TA JAI EGUN GUZTIETAN EUZKERAZ OSPOTUKO DOGUN MEZA SANTUA.

NORK

GALDAKAO

LIBURU BARRIA

Geure esku artian dogu, Aita Goiria galdakaotar lekaide karmeldar zintzuak argitaldu barri daben GOIBIDEZ euskerazko idazti bikaña. Lerro oneik idatziten dogun ontan, eldu barri dan ezketiño gure eskutara, ezdogu asti naikua izan idazti edo liburu guttija irakurteko, baña, irakurri dogun zatia naiko izanda, beren idazti guztiak legez txukun, ulerkor da mamintsu idatzita dagola esateko.

Orain artian, gure ustez, eztozu euki Gogo-jardunetarako euzkerazko, ejercicios espirituales esan nai dot, idazti bat, baña, aurrerantziar ba'dogu ta, ederra benetan izan be Aita Goiriak idatzit daben. Elitzake euskeldun bat, da batez bere eleizgizon bat geratu biar bera erosi barik. Gu gertu gagoz erosi nai daben guztijai eskura emoteko. Beren sa-neurria (precio) ogeita amar ogeileko dira, baña, euskeldun kistar batek ezin leike txindia obeto eralgi idazti ori erositen baño.

ERIJOTZAK

Azkenengo «gripe» orrek ekarri

dauskun erijotza berdegiña edo kodaña, zorrotza, geratu barik dabil erri ontan, da beste erri askotan be: errezkada luziak dira eruan dauskubazenak, da, oien artian ez adizkide gitxi, alanbe urtitan goratu da gozenan artian da, lendik zerbait kezka euki dabenak.

Epalla onen 8'gn. lanian aurkituzten zala gaxorik zuzmau zan da, ordu gitxi barru il zan errian guztiz ezagun izan dan Atutxa'tar Kepa (Pedro), Arantzela auzunekua, berrogeita bost urtedun dala.

Bai-ta egun orretan berian, Alguzti Deuna'k beren aldamenera eruan eben Zabala'tar Jone (Juana), Zorriketa'ren alarguna eta Jagoba ta Todor euskeltzale zintzuaren ama, irurogei ta amazortzi urtedun dala; andera zintzua ta ziñezkera andikua bera.

Bai-ta illa onen 10'gn. il zan Urretako auzunen aspaldiz gaerik egon zan Santacruz eta Ilardia'tar Joseba-Mirena (Jose-Mari) auzokide ona ta galdakaotar zintzua.

Egun ortan berian Goiko Jauna'ren besoetan laga eban beren bizitza luzia, 89 urte, azkenengo urteotan Zornotza (Amorebietan) bizi izan don Goiria'tar Paustin (Faustino), Aita Goiria'tar Txanton karmeldar lekaide euskal idazle jatorra'ren aita kutunak.

Urte asko dira Paustin ezagutzen nebana, jaio nintzanik geiago, urte askuan auzokide gintzazalako: Gizon jatorra bera, ez itz askokua, baña, gizonari emoten eutson itza eutsiten jakin ebana; auzokidai masede egiteko beti gertu eguana. Nork ezaban ezagutzen Galdakao ta inguru guztijetan Faustino Marriage-ruena?; etziran asko izango bera gomutatuzten eztabenak. Jaun-Goikua'k Zeru zabalean betiko eukiko al'dauz adixkide guzti orreik.

Gure samin-agur bero bat Aita Txanton da ildakoaguztijan sendikideai.

TXANGO BAT

Illa onen bi'garren igandian, Epalla'n 10'gn. ospatu zan txango bat Bizgai ta Gipuzko'n muga egiten daben Intxorta mandí mamintsu erpiñera, Ganguren mendigoizale taldiak Baskonia, Padura, Osea ta Edesa taldiakaz batera. Eguraldi ozkiri ta goian edurra egon arren, berreundik gora mendigoizale, emakume ta gizonezko mendi artara igon gintzan. A gaztedi ederra, mendija gora zantzo ta irrintzi ikusita, zelango poztasuna artu genduban! Ebardate alaia mendi ortatik juan-etorrian igaro gedubana, euskotasunik beroenaz ikusiten gadubalako gaztedi kementtsu oi.

Aurrera neske-mutillak! zuok lako gaztedia daukonarte ezta Euzkalerria galduko-ta.

EZKONTZA

Illa onen 7'gn. ezkondu zan erriko ertxodon nagusian, Anza eta Ugarte'tar Miren-Ima andrañu argi lilaña, Arrigorriaga'ko Larrinoa'tar Pantzeza Paco) mutil zintzuaz.

Ezkontza apaña izan zala eztago esan biarrik. Ostegu ezitsua ikaroten España ziar urten ziran bera ikusteko asmuaz. Zoriontsuak izango al'dira biziera barrian.

BASA-JAUN

MENDEXA

Gure antzelari taldea «Josan» izeneko antzerkiagaz beste errietara ezin joango zalakoan gengoan.

Bertako antzelari trebea dan Angel Mari Iturrizpe gudaritzara, soldadutzara joan baizan.

Baña orain, bere anai gazte Joxe Jabier asi da papera ikasten. Martia'ren azkenetan edo Apirillean Lekeitiot'ra joateko asmoan dagoz «Josan» antzerkiagaz.

Mendexa'ko gazteak, antzelari trebe ez eze euskaltzale amorratuak be ba-dira. Euskeriaren alde edozer gauza egiteko beti gertu dagozanak. Jarraitu mutillak bide orreatik. Zuek lako gazteak bear dira gaurko Euskalerrian.

ERIJOTZA

Martia'ren 6'an il zan «Atzione» baserriko Esteban Txakartegi, 76 urte zituala. Goian Begol!

«Zeruko Argia» onen bidez etxe-koeri laguntzen dautsegu atsekabea.

TXAKARTEGI'tar JOXE

GIPUZKOA

ONDARRABI

EUSKAL ANTZERKIA

Ill onen 10'ean Urretxu'ko «Irimo» antzelari taldea izan genuan emen Arkotxa'tar Antonio'ren (Atzukale'ren) JOSHAN izeneko antzerkia ematen.

Kerizpe'ko antzerki guztietan bezela jende gutxi izan zan; zuzen-zuzen eun lagunek sarrerako txartela artu zuten. Nai euskerazko nai erderazko antzerkia eman orixe da gutxi gora-bera or batzen dan jendea.

Aretoa apala izan arren Ondarrabi'n euskaltzaletasun aundia balego errez bete bear litzake berau.

Baño gu ez gera geiago. Ba-dago emen astiñaldi ederra eman bearra. Urretuarren lana jendearen gogokoa izan zan. Ori garbi agertu zuten an jo ziran txalo ugariak. Oiala jeixteko zai ez zan jendea egon ortarako. Ekitaldi bakoitzean ainbat aldiz esku zartadarik beroenarekin bere atsegiña agertu zuan.

Guk orduan jo genizkien gainetik emen berriztatzen dizkiegu. Zorionak «Irimo» taldea ta jarraitu olantxe.

JOSHAN antzerkia, egillearen beste antzerkiak bezela argumentoz ugaria, gertakizunez bete ta ulerterreza.

Uste degu, orregatik, emen bezela toki guztietan jendea atsegiñez utziko duala.

Ordua zan Arkotxa'ren antzezanak ematen asteko.

Zorionik beroenak adiskide.

Antzerkiaren argumentoa euskalduntasunaren alderditik begiratu izan liteken garrantzitsuena niretzat. Orregatik beratzaz zerbait esan be- arrean aurkitzen naiz. Ta, alkarrizketa modan dagon aldi ontan nere iritzia asmorik onenarekin esateaz ez dala asarratuko uste det egillea. Mantxurri- anuagazko gure jokabidea ta antzezanaren gaia.

Gi oni egilleak bere lanean baiño sakonagotik begiratu nai diot.

Kontu ontan iritzi argiak bear ditugu ta argitzen saiatu gaitezen.

Erri guziak dute bere izate edo personalidadea zaitzeko eskubidea. Ta beste erriak bezela guz euskaldunok ere bai gure erriarena zaitzeko.

Euskaldunok beste guziengandik (jatorriz beintzaz) guztiz desberdiña dan erria osatzen degu.

Euskal Erria'ren nortasuna gauza askorek egiten dute; izkuntza, enda edo arraza ta abarrek.

Euskerak garrantzi aundia du euskalduntasunaren kontuan. Baiña izkuntzan ez da oinarrituten bakarrik gure erriaren nortasuna; enda edo arrazak ere zer ikusi aundia du euskal etnian. Ta gure beste zenbait izake- ra ere kontuan eukitzekoak dira.

Beraz ukatu eziña da euskal arraza ondatzea euskalduntasunaren alderdi bat gaitzea dala, gure etniaren nortasuna asko aultzen duala.

Gaiñera euskal arraza ondatzea ez da euskal arraza ondatzea baka- rrik euskera ta gure beste izakera guztien amaia ere bada.

Kanpotik orain art bezela aterrik gabe moltzoka etortzen jarraitzen badute gurea dan ezer ez da geldituko.

Ez ete da au samingarria euskaldun onarentzat?

Ez gatzoz inoren aurtako neurririk eskatzen edo gorrotoa zabaltzen. Danok gera Jaungoikoaren semeak.

Baiña ifloren aurka edo obeto esanda, kanpotarren aurka ezer ez badegu egin bear ere beintzat gure egoera edo gure euskaldun izatearen etorkizun beltzaren kezka samiña euki dezagun, kontzientzi auxa euki dezagun.

Ta bukatzeko: Euskaldunok kanpotarra sekula ez degu gaizki artu; belarrimotz, koreano, mantxurriano ta olako izenak jarri bai baiña edozein pamilitan toki egin zaie.

Len eta orain millakak eta millakak dira eragozpen gabe gure odo- lekoekin alkartu diranak. Alderantzira, ia iñor ez izakera orregatik gale- zazi zaiena. Problema bezela aintzat artzeko aña ez beintzat.

KAMIÑAZPI

ERRENDERI

ALBISTE ITUNA

Sebasten Lasa gazteak betiko utzi gaitu. Aste ontan ere ba-degu atse- kabea. Gaur bideak gero-ta zabalago ta bildurgarriago daude. Gure gazte onek ere, bere emazte-gai ta onen familiakoekin Barzelona'ra autoan zijoala, Lerida'ko, Tarrega, guk ondo ezagutzen ditugun lur bustintsu aietan, bere Euskal-Erri maite'tik urrun arkitu da eriotza.

Berak ainbeste maite zuen Erren- deri atsekabeturik gelditu da eta guztiok maite genula elizkizunetan agerian gelditu zan. Ura jendearen emanal gure Eliz Nagusia zearo be- tetzeraño. Sebasten mutil onaren gogoa zeruan gerta bedil.

Bere senideak —gure adisgide onak guztiak— une garratz ontan lagun gaituzte.

IKASTOLA'KO BERRIAK

Igarotako ostiralez batzartu ziran Ikastola'ko bazkideak.

Lenen, Ikastola bere babesean ar- tuko duen «Agrupacion Cultural Orereta» izeneko bazkun berria'ren arau edo estatutoak irakurri eta on- tzat eman ondoren, batzorde berria era ontan izendatu zan:

Lendakari, Idiazabal'dar Bitor. Lendakari ordeko, Aizpurua'tar Jo- xe Mari. Idazkari, Mitxelena'tar Maite. Diruzai, Gallastegi'tar Joxe Mari. Aoko edo bokalak, Aranba- rri'tar On Jose, Erriondo'tar Mikel, Sarasola'tar Joxe Kruz, Urkia'tar Iñaki, Etxebeste'tar Joxe Leon, Agi- naga'tar Ignazio ta Arbide'tar Jose Ignazio.

Euskaltzale jator abengandik gu- re Ikastolak aurrerakada aundia egingo dula espero degu.

JAIALDIA

Iragarri degun bezela, datorren asteartez, San Jose egunez, eguerdi- ko 11,30'etan euskal-jai berezi-bere- zia izango degu.

Lopategi ta Azpillaga bertsolariak, «Karnaba» zortzikotea, Ramon Be- raza abeslari bikaña, Argoitia anai-

arrea ondarrutar jatorrak eta «Ereintza»'ko tistulari iaioak On-Bi- de zineman emango diguten jaialdia

(8'garren orrialdean jarraitzen du)

DONOSTIA

Ameriketako lurre-
tara mixiolari

Illabete onen 12'garrenean, astearte egunez Benta-Berriko Fantziskotar Mojen Montpel- lier'ko Konbentuan bi mojei beren Gurutzeak ipiñi zizkie- ten. Auek eta beste sei illa- bete onen 21'garrenean itxa- soz aterako dira Ego-Ameri- ketan dituzten Mixio-lurretara bidean.

Jaungoikoak bedeinka deza- la biotz aundiko moja auen as- moa ta lana!

Zeruko Argia

Zuzendaria:
JOSE IGNAZIO GABILONDO
PUJOL

Naparroko-Kantauriko ta Ara- goiko Kaputxinoak argitaratua

(Carlos III, 22. Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22: Telf. 26666

ARPIDE-SARIA:

Urtekoa ... 190 pta.

Atzerrian ... 265 »

Aidez artu nai bada, galdetu.

Z. ARGIA'REN TXARTELA

ASTE ONTAKO
ILLAK

GIPUZKOA

DONOSTIA.—Anjela Palacios Martin, Juan Apaolaza Telleria, Emilia Elgarresta Legorburu, Filomena Tomas Cia, Jose Soro Frias, Juana Zala Lasa, Konzeption Miranda Goi-koetxea Ansorena'rena, Filomena Porto Mar- tin, Adolfo Delgado Mesa, Ignazio Oiarbide Oiarbide, Jesusa Villagarcia Blanco, Trinidad Badiola Arriola, Jose Antonio Larranaga, Jo- se Joakin Iraola Murumendiarrak, Josefa Trinidad Arruti Aramandi, Bizitazio Fern- nandez Ramos, Juana Mugartia Barasategi, Ana Maria Willer de Linke, Zirlito Txasko Etalo, Montserrat Bisbal Castellort, Felix Zubizarreta Gantxegi, Sotero Etxenike Ara- kistain.

ZESTUA.—Josefa Ignazia Egiburu Lizaso.

ZUMARRAGA.—Agustin Zabala Imaz, Ma- ria Artzuaga Anduaga.

ASTIGARRAGA.—Teresa Aduriz Miner.

EIBAR.—Eulalia Arizmendi Mendiagutxia, Kasimiro Sarasketa Arbeloa.

USURBIL.—Raimundo Illarramendi Camino.

LEGAZPIA.—Jose Markinez Barron.

ERRENDERI.—Eusebio Aierbe Arrieta.

BERGARA.—Gregoria Ugarte Larranaga.

ORDIZIA.—Juan Sarasola Zalakain.

ZARAUZ.—Elena Merzoro Zubeldia.

IRUN.—Teodoro Gortzia Perez, Santiago Rodriguez Izeta.

OREXA.—Jose Antonio Balerdi Pellejero.

ERNANI.—Luis Zubiria Beloki.

ARRASATE.—Zelestino Otadui Jauregiba- rria.

PASAI SAN PEDRO.—Manuel Casais Gar- tzia.

ERREXIL.—Julian Sarasua Ugarte.

BEASAIN.—Maximo Juanes Duque.

AZPEITIA.—Ignazia ranga Etxaniz, Jose Maria Elortza Iraola.

ELGOIBAR.—Jose Maria Gabilondo Mu- gertza.

MUMARRAGA.—Arrizabalaga Berasategi.

MUTRIKU.—Jose Ignacio Leniz Okamika.

ANTZUOLA.—Monika Zabalo Arratibel.

OIARTZUN.—Benita Arbelaitz Sarasola.

ARABA

GAZTEIZ.—Luis Miraza Mendiola, Karmen de la Presa Belasko, Teresa Ugarte Mendi- dibe, Antonio Jose Galan Fernandez, Rafael Lasa Murua, Josefa Egurtza Iruetagoiena, Karmen Gamez Maza, Ipolito Lopez Azpi- llaga.

BIZKAIA

BILBO.—Konzeption Caso Molina, Pablo Martin Perez, Luis Fernandez Biana'koa, Mar- tinez Zurbitu'koa, Norzisa Linarez Ibañez, Piedad Bengoetxea Landa, Paula Lopez Go- mez, Tomas Diez Limiñana, Maria Sota'nekoa Aburto, Emiliano Valhounrat Gomez.

ORTUELLA.—Indalezio Landabaso Lezaola.

LUTXANA - BARAKALDO.—Konzeption Or- ma Gorostiza'rena.

NEGURI - GETXO.—Marta Elordi Maguregi.

ZORNOTZA.—Tiburtzio Goiria Badiola, apaiza.

PORTUGALETE.—Leokadia Larrabeiti Arega, Adrián Garitaonandia Egiguren.

SESTAO.—Biktor Gonzalez Lopez.

BARAKALDO.—Granizka Zarate Bilbao.

ARENAS-GETXO.—Gabriela Arellano'koa d'Aries.

GALDAKAO.—Pedro Atutxa Iza.

LUTXANA-BARAKALDO.—Franziska San- turtun Gorostiza.

DAPURDI

AZKAINE.—Joseph Etchezarreta.

HAZPARNE.—Marie Larramendi, Amiteikoa; J. Baptiste Etchevers.

BE - NAPARROA

BAIGORRI.—Charles Pecotche, Marie Ar- tzaintxuriko serora, Rene Ospital.

ALDUDE.—Segundo Balda, Minitchtagarai- koa.

HELETA.—Jeanne Marie Sarthou, Kuruxara- koa.

ZUBEROA

AINHARBE.—Pierre Couillet, Ankakoa.

BARKOZE.—Josef Batalla (Ibarrondogay).

BERROGANE.—Gracieuse Utturralt.

NAPARROA

IRUNA.—Nikasio Atozki Muniaín, Paula Ar- regi Ganboa, Maria Gloria Garde Oñeka, Juan Ramon Aiera Bergara, Miguel Epifanio Artazkoz Lizasoain, Maria Anunziacion Bartos Ullarte, Esteban Rokarte Izko, Asenzion Ca- brera de la Plata, Petra Oses Martinez, Mar- ta Iaz re'koa Rodriguez, Pablo Azorin Perez, Salvador Peñaña Eso, Daniel Maria Medina, Franzisko Guzman Latorre, Luzila Etxebarria Canales, Fernin onazar Gofii, Fortunato Le- rin Aldea, Petra Torralba Arrieta, Leokadia Illundain Jimenez, Presentazio Tejero Gor- tzia, Trinidad Uztartortz, Benigno Perez Segu- ra, Paula Pereda Velez, Gaudenzia Campos Etxebarria, Franzisko Guzman Latorre.

IMARKOAIN.—Serafina Pardo Fatas, Felipa Jimeno Salbatierra.

BILLABA.—Felisa Villareal Redin.

OBANOS.—Pedro Ezkalai Gargalada.

MURUGARREN.—Josefa Garrazta Zudaire.

SARASA.—Ignazio Ibero Bakedano.

SORAUEN.—Anselmo Perez Ardaiz.

TURRILLAS.—Gregoria Balla Larrea.

BARBATAIN.—Jose Sengariz Yoldi.

ORONZ.—Meltxora Maisterra Esandi.

GAZOLAZ.—Paula Gonzalez Izpura.

AOIZ.—Domingo Ibañez Villanueva, Fran- zisko Mina Mugeta.

MUZKIZ.—Rómuloa Arrastio Garaioa.

LUNBIER.—Salvador Oiaga Martinez.

NARBARTE.—Martxela Etxebarria Etxenike.

ALLO.—Jobita Makua Martinez.

LANZ.—Justo Iraizoz Arratxe.

MARANON.—Asenzion Martinez Vidaria' koa Valenzia.

TAFALLA.—Eusebia Armendariz Marko.

LUNBIER.—Tomas Beltzunezi Isturiz.

Umeen irakaskintza Beobide eta zerbait geiago gurasoen gain dago

Irakaskintza artu genun gaitzat azkeneko astean. Lotu gaitzen gai orri oraingoan ere. Irakaskintza baita norberetzat naiz errientzat gauzik garrantzitsuenetako bat. Kultura-bidez datorkio gizonari bere baitako osotasunik aundienetakoa. Ta berdin errieri ere.

Lengo astean Espāñi'ko Estaduaren presupuestoak zirala-ta jardun gihan. Gaur Paris'ko Gobernuak emandako lege-gai berri bati-eutsi bear diogu.

Orain bederatzi urte arte etzuten Prantziko eskola katolikoak estaduaren laguntzarik jasotzen. Aurren gurasoak eta beste nolanaiko laguntzalleak eskeiñitakoakin bakarrik konpondu bear izaten zuten pralle-mojak zituzten eskolak. Ta baita ere parroki-eskolak eta abar.

1959'garrenean arrezkero «Debré-legea» deritzaiona onartu zuten legebatzar-nagusiko gizonak. Eta ordutik onera eskola katolikoak estaduaren laguntzakin bizi-bide errexagoa ta erosoagoa darabilte. Baña ez uste lege ura onartzea gauza xamurra izan zanik. Bereak et bi ikusiak ziran katoliko alde jokatu zutenak, eskola-gai ori izan baizan Prantzian, urte askoren zear, politiko-gairik zornetsuenetako bat. Asko ta asko ziran, katolikoan artean ere, katoliko-eskolak estaduaren laguntzarik gabe bizi bear lutekela onartzen zutenak.

Orain, Prantzi-ko Gobernuak lege ori berritu nai du. Obeto esateko, «Debré-lege» ari luzapide bat eman, pitin bat aldatuaz. Eta berealaxe azaldu dira kontrario amorratuak, komunistak batez ere.

Ona emen gure iritzia gai ontaz. Irakaskintza-gaietan ez da lenen, buruko, estadia. Aur, neska-mutillen gurasoak dira gai oitan aurea daukatenak; eta aurea artu bear dutenak. Gurasoen eskubiderik aundienetako ta zorrotzenetakoa da ori. Bere umeen ikasketak aukeratu, kontrolatu ta onartzea. Umeak beren giza-jabetasuna irixten ez duten artean beintzat. Gerora, umea gizon danean, ber-berak ditu eskubide guziak.

Beste gauza askotan bezela, Estaduak gai ontan erderaz «principio de subsidiariedad» dalako esaten zaion eskubidea du bakarrik. Gurasoen ondoan, gurasoen erabakiak errespetatu eta bide onetik eramanez.

Orra ba, gurasoek euskal-ikastola naiago dutela, edo katoliko-eskola bat naiago edo erligio-gabeko eskolak atsegiñago... Estaduak gurasoen erabakiak errespetatu bear lituzke. Ta daneri berdin lagundu.

Zumaya-ko Oargui-k, Julio de Beobide eskultore pamatuari omenaldi bat egin nai diyo. jZorionak zumayatar oargitarrai! Ba zan ordua Zumaya'n norbaitek edo norbaitzuk gaur-gaurkoz, bertako semerik ospatsuena dan Beobide eskultorea, aintzakotzat artzeko.

Beobide-ren irudiak, batez ere Kristo gurutz-jositako irudi biotzgarriak, mundu guzian dira ezagunak. Mundu guzian batez ere, erlijioso artista artian, ezagutzen dute gure Beobide.

¿Nola konprenditzen da bere erriyan ain ez-ezaguna izatea? Eta eman ezin ori aitatzean, garbi azaldu nai det ez diotala Zumaya-ko erriagatik bakarrik.

Gure pekturik aundiena ¿ez alda bekaitza? Bekaitza, bere izen garbiz. Baño bekaitza, ulerkaitza bazaio inori, esan dezadan antzeko beste izen batekin: Inbiriya.

Inbiriya, bai, inbiriya! Noiz ekin bear diogu inbiriya-aren kontra itz egiten?

Nik Beobidetaz nere liburutako pajina askototan itz egin det. Orain egiten ari naizen liburuan ere ez-keintzen diot kapitulotxo bat. Ez det uste geiegi esango dedanik, baizik egi-egiya. Gure ondokoak Beobide aundiya nor zan, eta lana bere barrukoitasunian nola egiten zuen jakingura sentituko dutenian, nik dakizkidan nere liburun bat edo beste aztertu bearko dituzte.

Orregatikan, ez det berriztuko emen ainbeste aldiz esan dedana. Beobide-k ezagutzen nau ondo. Bere lan-tegiko ate txakurrak zaunka gogoz egiten zidan aurre-nez, baño gero nerekin oitu zan. Makiñabat bider koipekeriz etortzen zitzaidan. Igaritzen bait zion nagusiaren laguna nintzala. Julio-ren etxean ere, batere kunplimenturik gabe artzen nituen etxeko denak.

Beste alderdi batetik bukatu nai det nere aste on-tako artikulu au. Ba dakit gañera nere biotz-biotzeko adixkide on dan Beobide-k, gogo guziz txalotzen nauela nere asmoari antz-ematean.

Galdera bat egin nai nieke zumayarra. Galdera bat bakarran Gerra zibil aurretik, Zumaya-ko seme ospetsu zan don Bonifacio de Etxegaray jaunak kale bat zuan bertan bere izenakin. Gerrak gizonak itxutu egiten ditu, eta gera bitartean Etxegaray jaunaren izena kaleari kendu egin zitzaion. Gizon onik ba-zan, don Bonifacio de Etxegaray zan bat. Bai orixe.

Berdin gertatu zan Zarautz-en Lizardi olerkariakin. Baño Zarautz-ko erriyak bere seme Lizardi-ri kalte-ordain berezia egin zion. Berriz ere an dago Zarautz-en Lizardi-ren izen ospetsua.

¿Gertatu alda orrelakorik Zumaya-n, don Bonifacio de Etxegaray-rekin?

Galdetu besterik ez det egiten. Galdetu... Euskale-riak asko eta asko zor dio Bonifacio de Etxegaray jaunari. Langille purrukNatua, makiñabat aletin egin zituan don Boni-k gure erriyaren alde. Larogei urte pa-siak zituan eta bere bakazioetan an etortzen zan Ma-dril-dik Donosti-ra, Gipuzkoa-ko Diputaziyoko Artxibo eta Liburutegira lan zaletasunak bearturik. Goiztar oso etortzen zan. Askotan gaueko iya amarrak arte an ari-ko zan egiñalean. Euskaltzaindikoa zan, baño zoritxa-rrez etzuan ezagutu Euskaltzaindiaren berpizterik. Alaz da guztiz, Euskalerriaren eskubidetasun lanetan gogor jarduten zan. ¿Nork ote ditu bere apunteak? Itzera zijoala igarri, eta Euskalerria etorri zan iltzera. Emen, gure artean, il nai izan zuan.

¿Zumayarra! Barkatu, baño garratz esan bearrean naiz. ¿Zumayarra! Barren azterpen berezi-berezia egin bearrean zerate. Ta zedozertan gaizki esan ba dizutet, apal-apalki barkazio ezke bukatu nai nuke.

José de Arteche

Atzoko eta gaurko anakoretak

Atzo, antziñan, pekatari izan edo ez izan, gizon asko biurtzen ziran anakoretak eta penitentzi egitera mendiko bakardadera iges-egiten zu-ten, leitzazuloak beren etxetako biurtzen zituztela.

Danok dakizute, kondairak esaten digunez, euskaldun bat izan genula

orretara jo zuna: Teodosio de Goñi, naparra.

Bizar-luze eta katez zamatua ibili omen zan, San Migel'ek kate astu-nak birrindu zizkion arteño.

Gaureguneko anakoretak, bere ba-rruko, bere baitako kobatan suntsi-tzen dira, eta bakarkadean dabiltz naiz eta zitudade aundietan bizi eta naiz eta jende artean ibili.

Gaurko anakoreta auek, gazteak dituzute gelenak. Errex antz artzen zaio jendetza artean ba-dabilta ere. Ba-dituzte señaigarri bereziak. Geientsuenak, bizartsu eta melena-tsu ibiliko zaizkizute; eta, danak ez baiñan geilenak, arpegi tristenarekin eta angustiadun ikusiko dituzute, protestaren fraile negarti, illun, itun, kizkur eta ezkutukoak, begietan itxa-ropen ezaren argi galduak agertzen dituztelarik.

Ak, bere anima salba nai izaten zuten, eta ok mundu guztia kolpe ba-tean salba nai omen dute. Baiñan ak, bere penitentzian itxaropen zute-la, beretzat eta, ikasbideaz mundu guzientzat, itxaropen alaitasunez bi-zi oi ziran bere nekaldi barruan ere. Eta ok, kolpean aundikeriaren lur za-bal aurean ikusten diralako, bere asmo-eziñaren beldur bizi dira, tris-te, oso triste itxaropen izpirik ez dutelako.

Sarri gerta oi da beldurtienak, deadarka eta inor baño ausartago azaldu nai izatea, berak bakarrik da-kiten beldurra diximulatzearen.

Ziur naiz, bizar dun-melenadun gu-ziak ez dira onelakoak, eta zenbai-tzuk moda bat dalako ibiltzen dira-la onela, eta ondo egiten dute ori bere gogozko baldin ba-dute. Baiñan protestalari zaratalarienak, nik uste det, aul-konplejo baten azpian bizi diralako jotzen dutela orretara. Bizi-tzan, eroriak arkitzen dira eta triste,

eta protestalari azaldu nai gauz ez diradenian orretarako. Protestarako arma aul eta makalak bai-dira mele-nak, bizarrak eta patillak. Bigotedu-nei pakean utziaz, esan dezagun il-learen indarra Sanson batekin buka-tu zala, beti-betiko. Protestalariak itxaropenak ematen duan alai eta indarra agertu bear du arpegian, be-gietan kemenaren argi-txinpart alaiak, eta bekokia agirian garbi ja-soa.

Goiaingeru bat ba-nintz, egia esan, bere bizar, melen eta patillekin utzi-ko nituzke, ontarako egizko gogoa ba-luteke, baiñan, ori bai, antziñako anakoreten kate astunak baiñan la-tzagoko bere konplejo-kateak birrin-duko nizkioke, ia begietan begira-tu triste orren tokian, itxaropenaren beste begiratu alaiagoa azaltzen di-guten. Bizar punttak dotoretzen iku-siko bai-geenieke, orduan, argi orren dizdirak.

Bai. Pena aundia artzen bai-det, ikusirik jende tristea, angustiaduna.

«UXOLA»

ARPIDE KOBRA-KETA NUN?

Begira NUN ta NOIZ ko-braketak egingo ditugun; epa-illaren 23'an asiko gera le-trak bialtzen Araba ta Penin-sulako arpidedunai. Erne ibi-lli!

ZERUKO ARGIA-REN BILDUMAK

ZERUKO ARGIA osorik gorde duanak, Euskalerriko aldi ontako kondaira ta gertaera guzien aberastasun aundia izango omen-du etxean gerorako. Gure asteroko au, izan ere, bera bakarrik degu Euskalerriko gaietan bereziki sartzen dana.

ZERUKO ARGIA-k bere laugarren aldi ontan, 263 zenbaki edo lumero atara ditu, asterokoa dan ezkerro. Zenbaki batzuek agortu dira. Asko oraindik etxean gelditzen zaizkigu.

Bialdu eidazu bilduma bat:

Izena
Zuzenbidea
Erria (.....)

KEZKAK

Utikan elizatik

GAZTAÑAGA'K

Naparroa zarrean ba-da erri txiki bat. Beste asko bezelatsukoa, noski. Erri euskalduna. Zoritzarrez, gu-txietakoa... gutxiagitakoa. Zearo euskalduna. Erri osoak euskeraz itzegiten du. Bui, Naparroa'n itzegiten duten euskera aberatsean, euskera kantarian, euskera zarrean.

Baña, ageri danez, dan-danak ez dira euskaldun. Erria osoro ala izan arren, ba-dira bakarren batzuk erdaldun. Zenbat? Erriak ia-ia milla bizilagun, ortxe-ortxe milla. Erdaldunak zenbat? Ogei ta zazpi. Ez gei-ago eta ez gutxiago.

Elizkizunak nola antolatzen ote ditut? Gaur arte-koan... ia oraintsu arte —jakiña baño jakiñagol— osoro euskeraz. Nork uste lezake besterik?

Baña orra eldu talde txikien, "minori"-en garaial Eta orra 27 erdaldunak ere beren eskabideak egiten: "Bear dutela beren Meza erderaz".

Edonori bururatuko zaio galdera au: Nortzuk ote dira lagun oiek? Udarazaleen batzuk? Langille etor-kiñen batzuk? Bai zera? Erriaren onerako diran zen-bait... erriaren laguntzarako jarriak... erriaren serbitza-ri izan bear lutekenak.

Arrigarria da talde txiki orren erri-zaletasuna: be-rak serbitzu egin bear dioten erria, beren esanera al-datu nai dute. Ori ere, berbitzu egiteko era izango da? Ala usteko dute.

Eta ez ote zaie bururutzen? ez ote dira konturatzen, berak dirala beren buruak erriaren erara jarri bear di-tutenak?

Zorioneko mojatxoak! 27 oietatik 3, mojak dira; auen laguntzalle dira beste 3 neskatx. Gañerakoak, be-rriz, "guardi-zibillak" beren sendiekin. Urteak eta ur-teak daramazkite erri artan.

artako erretoreak. Nere iritzirik ez du irakurriko, one-nean. Baña bijoa, beste inori ondo baletorkio ere.

—"Ez, gizona, ez! Inorenzatz asarrerik eta gorroto-rik gabe, baña... eutsi eskubideai. Auzi ontan ez da jo-katzen inor baztarrera utzi ala ez utzi. 27 lagun oiek ere aintzakotzat artu bear dituzu, maita bear dituzu.

Baña konturatu ditezela, zertarako dauden errian. Ez daudela erriaren bizkar bizitzeko. Ez daudela, erria-ren eskubideak zapaltzeko. Jaten ematen dien erriari, —Jaungoikoagatik!— ager dezaioleta begirapen geiago.

Eta... ikasi dezatela erriaren izkuntza. Izan ere, ez dago eguzkiaren azpian arrazoirik, 27 oiek beren ar-tean eta beren aldetik, taldetxo bat edo bi sortu ditzat-en erri euskaldunaren barruan. Ez dago eskubiderik illargi-pean, erriaren barruan "geto"-rik egin dezaten.

Geiago oraindik. Erriaren on eta serbitzurako dau-den guztien lenbiziko eginkizuna, auxa da: erriaren es-kubideak ezagutzea, aintzat artzea, begirapenez zaitzea, alegiñean babestea.

Eta, erretore jauna, ori egiten ez dutenak; lenbiziko eginkizuna betetzen ez dutenak, beren buruak eta be-ren izaera ukatzen ari dira. Gañera, erriari kalte egiten ari zaizkio.

Eta Naparroa'ko erri txiki artako "ayuntamentuak" ez ote dauka zer-eginik, elizara sartu gabe? Izan ere, "ayuntamentu" orrek oso-osoan, "en pleno" erabaki au artu bait-du: erriko apaizari Meza erderaz eskatzea.

Erabaki sakona. Tamalez, oker bat dauka: bere bi-detik kanpora emandako pausoa dala.

Noiz ikasiko ote degu apaizkiok zuzenbidea? Noiz, "bakoitzari berea" ematen? Noiz ikasiko ote degu erri-ari begirapen izaten? Noiz ikasiko, bakoitza bere bide-tik ibiltzen?

Galdetzekoa litzake, zer jokabide artuko duan erri

1968. Sinismen-urtea

(1)

«Every generation is equidistant from eternity. «—Edozerin gizalditik betikotasunera, tarte berdina betik. H. Butterfield, Christianity and History.

Sinismen buruz, aiuma eta negar asko entzun oi da. Askoren iritxia da gaurko garaia giro txarra dala sinismeranetzako.

Ta ori esanaz, ames gozoak darabillkete buruan, alegia, zorionekoak zirala beste edozein denboretako kristauak. Erdi-Aroan, edo lenago, Martir' en garaietan, edo oraindik lenago, Kristo berari jarraituaz, Palestina'ko bi-deetan, gauza erreza zan sifnesgogorrekoa izatea, diote gizon xee eta ikasiak.

Orduan giroak bultz egiten zion gizonari sinismeruntz. Aien begiak, Eleiza'ko zerua beti urditi ikusten zuten, ta, ta, historiak aitoritzen dunez, mirari arrigarritz josia.

¡Gizon ameslariak! Bai, ondo ala ere.

Orrelako gizonen pentsatzeko era ondo dakarki Rusi'ko idazle, F. Dostojevski'k, bere Los Demonios deritzaion liburutxoan. Egokia ta bildur-garria berak an jartzen dun galdera. Ala dio: «izon ikasi batek, gure garaiko europatar batek sinistu al dezake Jesukristo Jainkoaren Seme dala?»

Galdera ondo egiña. Izan ere, galdera ori baiez erantzuten dago kristau-sinismenaren bar-muña.

Samuel H. Bergman, judeotarra, bildur da. Orra emen bere itzak: «Gure garaiko gizonak zailla billatzen du sinismena zer dan jakitea; zaillago oraindik sinismena izatea».

Baño, ori egia balin bada, nolaz ulertu Liburu Santuetako itzak? Gogoan det zer dio Kristo'k, Joan Apostoluen Agerpenean. «Begira, zutik nago ate ondoan, ta ate joka».

Jainkoa betik gertu dago. Gizon eta gizaldi guztiak dute eren bide berezia Jainkoruntz.

Edo ¿gaiztekeriak Kristo'k baño indar geiago ote du?

Garai bakoitzak ba ditu eragozpen eta laguntzak sinismenerako. Gure zorioneko garaia ez da bestek ez bezelakoa.

Gauza bat oso kontuan eguki bear degu danok, Igarotako denborak ez ditula ezagutu, orduan biziak, ta beragatik gaurko denboraren berri ez dakigula guk uste berri ondo.

Sinismen sutsuko gizon bati emalozu aukerapena, lengo garai bat aukeratzeko ta, al balitzeke, an bizi izateko.

Erantzuna begi aurrean daukat. Jesukristo'ren denbora ber bera aukeratu luke. Asmo onez, baño ez aukera aini onez.

Ain da gozo ames egitea!

LASA'TAR JOXE

GAURKO SINIS-GALDUA: Erlijiorik gabeko kristautasuna

Aita Danielou'kek idatziak dira auk:

"Kondairaren bide-gurutze bakoitzean, sail guzietan oi-dira utsune batzuek. Gure aldi au da oietako bat. Jakintza, ekonomi, erri-arteko

aremanetan, aide berriak atzean uzten dituzte atzoko ikuspegiak. Au egiegia da kristau-salliean ere. Katoliku, protestante ta ortodoxoen arteko etsaikeriaren orde, beste elkarburuka bat piztu da siniste oien barruan. Oraingo kristauen arteko ba-

naketa onek oso zaar jo ditu lengo banaketak. Zertan degu banatze au?"

"Oraingo irispide-bideak au izango dute mugarri elkarren arteko elkar-joka ontan. Alde batera degu Jaingoikoaren eriotza egintzat jo duten kristauen sailla. Ta beste aldera daude Jaungoikorik gabeko mundu ontan Kristo zertan aldatuko ote-dan kezketan dabilzanak".

"Esan auk bere gordintasunean garratzak idurituko zaizkigu, agian. Baiña gure egunotan sortzen ari dan aldaketa besterik ez da, adierazi nai deguna. Ta askoz ohea da gauzak garbi jartzea lenengotik; ta ez illunpe nastuan jokatzeta. Onela kristau bakoitzak argi erabakiko du ze aldetara jo, Jainkoaren alde ala etsai. Ogeigarren gizaldiko ereji aundia, erlijiorik gabeko kristautasuna izango da".

"Sail guzietan agiri da pitzatu au. Ba-ditu bere irizlariak. Or dituzue Van Buren eta Atziger, Hamilton eta Kamlah, Doroteo Sölle ta Van Leeuwen... Irizlari auk kristau askok bere baitan bizitzen ari diran giroa besterik ez dute nabarmen-tzen. Onelakoentzat kristautasuna lagun urkoarekiko maitasun soillean datza. Kristau auk komunistekin eta Jainkorik gabeko gizakoitasun-zaleekin elkartzen ikusi izan ditugu. Eta ontara etorri ezkerro, Jainkorik gabekoen kristau-aidea ta zenbait kristauen Jainkorik-ezaren artean, ezta tarde aundirik".

"Kristauen Elkarrekin, kristautasun errokoitu au ezta ontzat ematen: baiña maiz konturatu gabe, lagundu egiten die gai onetan, iritzi oietan nastuak dabilzanek".

"Garbi dagona, au da: Kristo Jaungoikoaren Semea dala sinisteko, aurrena, Jaungoikoa ba-dala sinistu bear degula".

J. L.

MIATZAILLE

LIBURUAK

Goi - jakinduri billa

"EN EL CORAZON DE LAS MASAS"

Egilea: René Voillaume. De los Hermanitos de Jesús, de Carlos de Foucauld.

Iru galdera. Iru erantzun. ¿Zergatik liburu orrezaz, gaur? Zein da bere egile, R. Voillaume? ¿Zer mami edo gai dakarkigu liburu aita-tuak?

Urteroko oitura jarraituaz, Aita Santu, Paulo VI'garrenak, bere ondoko lagunzalleak, Erroma'n dau-den Kardenalak, ejerzizio edo gogojardunak egin dituzte, orain dala bi aste. Batika'noko eleizatxo batean.

Aste oso zear. Ez da edozein aukeratua izaten gogojardun oiek emateko. Aurten, lan nagusi ori R. Voillaume'en gain erori da.

Beragatik, egoki zait liburu orrezaz zerbait esatea.

Los hermanitos de Jesús Ipar-Afrikan, Ego-Ameriketako, Ijito-artean, lan egiten dute. Jakiña, esku-lanez, ia betik.

Otoitza eta lana, lan astuna eta jende xee artean. Orixe da «anaixo» oien bizitzeko era.

C. de Foucauld buru, baño «Ana ioren» eratzalle, lenengo eratzalle, R. Voillaume izan zan eta da.

Prantzizkotarretan bezela. An ere buru Prantzizko Donea, baño eratzalle Buenaventura Donea.

Nere ustez, zer esan nai aundia du R. V. aukeratua izateak Aita Santuari gogo-jardunak emateko. Aukera onek adierazten digu, naiko garbi, Erroma'k ontzat ematen duela Foucauld'en Kongregazioa.

Ta zer? Askok, Irakurle. Zoritxarrez, Konzilio aurretik, bat baño geiago ba ziran zear-begiratu ikusten zutenak «Jesus'en Anaixoak».

Beragatik, neri beintzat, aukera onek, alegia, R. V. izentatua izateak gogojardunak emateko zer esan nai aundia dauka.

Jesus'en Anaixoak dirala ta, (Ipar-Afrika'n) Hoggar'ko tuaregs, Sahara'ko arzaia, Andes'ko indioak (Ego-Ameriketako) Camerún eta Bietnan'go gaisoak, ain ederki eta biziki ulertu dute Ebangelio'ko anaitasuna eta alkarmaitasuna. Irakurle, nai dezu jakin nolaz bizi diran «Jesus'en Anaixoak? Irakurri liburu mardul au. Itz-aurrea, Manuel Larrain, Xile'ko obispoarena. Sal-neurria, larogei ta amar peza. Studium, Madrid, 1961.

ZUGASTI-KEREXETA APAIZEN SALMUAK ONTZAT EMANAK

Badira egun batzuk gure Elizbarrutiko «Boletín Oficial» artu nuala; eta zer zekarren ikusmiran nebillela, lauki batean, anuntzio bat billatu nion: «Próxima aparición de «SALMUDIA». Eta Zugasti ta Kresalak egindako itzulpena dala dio. (Kresala ori gaizki jarria dago; Kerexeta jarri bear zuten).

Bereala konturatu nitzan, orain egun gutxi etorri zitzaidan orri gorri-gorri batean irakurri nuana bera zala, erderaz emana. Ona orri gorrikoa:

Laxter, bai, laxter... «SALMUDIA» Zugasti-Kerexeta. Euskera erre, garbi, errikoian egindako Salmuen itzulpena. «Breviarium Romanum»-eko arauz eratu-ta dauzka Salmuak; asteke egun bakoitzari dagokion banaketa egin-da, apaiz, pralle ta mojak, beren errezuatarako, egokiera ta erreztasuna izan ditzaten.

Aitortu bear det «SALMUDIA» ortako zenbait salmu irakurri ere egin ditudala, eta egi aundia diola orri gorriak, euskera erre, garbi, errikoian egindako Salmuen itzulpena dala esaten duanean.

Alderdi on ori izango du ugastiren liburu berriak.

Eta ez gera batere arritzen; mundu guztiak daki Zugastiren euskera erreza ta goxua dala.

Orregatik, Salmuak egin ziran garaian egiñak diralako, ta duten mamia dutelako, berenez, illun-antzekoak badira ere, Zugastiren euskerak ez ditu batere illunago utziko.

Gaurko Liturgiaren giroari jarraitu nai dioten kristauak, ere kristau uts guztiak alegia, or izango dute SALMUDIA ontan ortarako liburu egokia, elizkizun guztietarako ontzat emana bait-dago.

Eta, Eliz-errezuak egin bear ditugun apaiz, pralle ta mojentzako izango du oso alderdi bikain bat salmu-liburu onek. Salmu guztiak, eta Abestiak ere bai, errezu-tako Brebiariuaren era berean xortatuak eukiko ditu, aste guztiko egunetan, egunean egunari dagozkion bezela.

Gaur gaur bezela, ez dago onen antzeko Salmu-liburirik, ain egokirik.

Eta orain zer? Laxter aterako dala guretat ain alderdi ederrak izango dituan Salmudia. Eta, orrelako lanak artu ta egiten dituzten gizonak, diranak dirala, merezi lutekela laguntzen zaien baño geiago laguntzea.

Oraingoz, gizon oiek Zugasti ta Kerexeta ditugu. Lagundu egin bear diegu guztiok, al degun ongien. Nola? Liburua erosita, eta al degun geien zabalduta. Bide batez, euskerari lagunduko diogu, euskera maite degunok.

PEDRO AGOTE

ESKATU:

Zeruko ARGIA-ren bidez, zure etxera bialduko zaizkizu, zuk nai dituzun liburu ta liburuxka auk:

	Ptak.
☐ «23'garren Yon Aita Santua ta «Il'garren Batikano» Batzarra» Yurre'tar Yulen A.	60
☐ 6-garren Paul Aita Santua ta «Il-garren Batikano» Batzarra». Yurre'tar Yulen A.	90
☐ «Joanes XXIII Aita Santuaren «PACEM IN TERRIS». Ignazio Goi-koetzeak euskeratua.	10
☐ «Lourdes'ko Ama» - Euskal Meza. P. Francisco de Lazcano. Donosti'ko Eliz-barutian noratua.	35
☐ Gurutze bidea. Iraizoz A.—Irugarren argitaldia.	5
☐ Kontu zarrak eta kontu berriak. Edic. «Apakia».	5

X dutenak nai ditut. Bialdu zuzenbide ontara:

Izena
Zuzenbidea
Erria (Probintzia)

HERRIAK ETA GIZONAK

nazio-arjeko-unea

AZKENEAN KENNEDY ERE BAI

RIKARDO ARREGI

Vietname'ko gerlak Estatu Batuetako herria erdibiturik dauka. Johnson eta bere administrazioak bere posturak gero ta gogorrago jartzen ari diran bitartean, nazio guztia- ren batasuna gero ta aundiagoa da. Ez da belñere Estatu Batuen historian lehendakartzarako elezioak aiti errez ira- bazi dituen politikalaririk eta gero ain desprestijiatuta gel- ditu danik.

Garai ontan asiak dira politikalariek eta politikagilliek seriozki bere lehen saiaketak egiten aurtengo azaroaren bigarren asteartean izango diran elezioetarako. Oraindikan ez dira garbi azaltzen zeintzen izango diran pixu aundie- neko gizonak elezioetarako presentatzeko bi partidu aun- dienen izenean. Ala ere aste ontan gertatu da zerbait gar- rantzi aundikoa puntu au zerbait garbiago igus ahal izateko. Ba da demokrata partiduan senadore, orain arte izen aun-

dirik ez zuena, Mac Carthy delakoa, lehendabiziko saiaketak egiten asi zana demokrata partiduaren izenean lehendakari- gai bezela presentatzeko nazioaren aurrean. Aitortu behar dut bereala jatorra egin zitzaidala gizon au. Asieran kontu- ratzen zen ez zuela apenas posibilitaderik lehendakari-gai izatera irixteko baiñan, bere kontzientziari jarraituaz, bere obligazioa partiduaren barruan Vietname'ko gerla zela ta Johnson'i kalterik eta trabarik aundienak egin behar zi- tzaizkiola. Eta bereala ekin zion lanari. Bere propaganda Vietname'ko gerlari lotua zegoen. Estatu Batuak lehenda- bizi bonbardeoak gelditu behar dituela, ta gero Saigon'en benetako demokrata gobernu bat jarri behar duela, FLN edo vietcong'en partizipazioarekin. Lema onen inguruan gaz- tediaren eta estudianteen zati aundi bat inguratu zuen.

New Hampshire izeneko estaduan egin dira lehendabi-

ziko saiaketak. Eta bere oietan Mac Carthy iñork uste bai- ño askotaz ere indarsuago atera da. Emendik aurrera se- rioan artu behar dela azaldu da. Johnson lehendakariaren- tzat berriz izugarrizko galera izan da.

Eta ara nola Mac Carthy'ren irabazia ikusirik Robert Kennedy, New York'eko senadorea eta ill zuten Kennedy lehendakariaren anaia, sartu den saltsan. Berak ere demo- krata partiduaren izenean lehendakari-gai izan nahi duela erabaki du ta ortarako burruka egingo duela aitortu. Duda- rik nazioaren barruan Robert Kennedy'y Mac Carthy'k baiño askotaz ere posibilitade gehiago ditu lehendakari izatera irixteko, elezioak irabazteko. Puntu ontan, ordea, oportu- nistagi azaldu da, politikeroegi.

Bataz beste Johnson lehendakariak izango du nahiko lan aurrera ateratzeko.

Katolikoak eta kristau demokrazia

Nederland'eko Katoliko Herriko Partiduan dibisio bat sortu da, bost diputadu eta militante asko partidutik irten egin dira onek ezkertiarra goa izan behar duela uste dutela- ko. Italia'n, berriz, aurtan dira elezioak. Beñ eta berriro, gertaera orrekin, kristau demograziaren arazoa planteatu da katolikoan artean.

Gerla ostean katoliko gehienak, demokraziaren senti- dua beregenatu zutenak, politikara kristau demokraziaren bitartez esnatu ziran. Auek konfesioz gehienetan katoli- koak ez izan, politikagintzan sartuak zeuden katoliko gehie- nak biltzen zituzten bere baitan. Alderdi batzuetan gaine- ra komunismoari fronte egiteko kasikan obligaziozkoa kon-

sideratzen zen katoliko guztiak partidu oni botua ematea ta katoliko guztiak politikan berdiñ jokatu beharra.

Giro ori, zorionez, aldatzen dijoa. Ba dira katoliko bat- zuk sozialismogntzan sartu diranak eta auek ezin jokatu dute kristau demograziaren barruan. Izan ere Europa guz- tian kristau demokrata partiduak kapitalismo berriaren jokua egiten dutela esan ditek. Ez dago ukatzerik partidu auetako gehienak bere baitan ezkertiar giroko egal bat badute, baiñan auek partiduaren kontzientzi ona zuzen- tzeke beterik ez dute balio. Apenas duten indarrik parti- duaren eboluzioan ezer egiteko.

Orregatik ba dira katolikoak danak partidu berdiñean

jokatu beharraren kontra mintzatzen diranak eta lanean saiatzen diranak. Italia'n, ordea, beti izan da aundia Elei- zaren indarra eta bertako jerarkia gai ontaz mintzatu arren ez daude gauzak oraindikan nahiko argi. Batetik aitortzen dute katoliko bakoitzak bere kontzientziak agin- tzen dion eran jokatu behar duela politikan, bakoitzak era- baki behar duela konkretuan politika egiteko modua. Ala ere ezin dute baztertu, batez ere gotzai ta kardenal batzuk, kristau demokraziaren alde jokatzera, katolikoei politikan batasunerako deia egiñaz. Dudarik gabe erabat interesan- tea izango da kristau demokraziatik kanpo jokatzera erabaki dutenen jokaera ta politikagintza ikustea.

TOMAS LEIARISTI

ATE - OPARIAK

JATONTZI TA MAI - TRESNAK

Victor Pradera, 2
Urrutizkifia: 25700

D O N O S T I A

GURELESA

GIPUZKOA'KO TA NAPARROA'KO ESNE ONENAKIN GERTUTAKO ESNEKIAK: ESNE PASTERIZATUA, ES- NE SOILLA, ESNE-AUTSA, ESNE-GAIÑA, GURINA TA ABAR. - EGUNDO EGUNEAN, LURBIRA OSOKO ERRI AURRERATU GUZIETAN, ONELAKO ESNE TA ESNE- KIAK BAKARRIK ERABILTZEN DIRA.

GURELESA

Eraria epela dagola?

FAGOR'ek oztuko du berela

1.896

1.968

GIPUZKOA'KO PROBINTZI - ERATETXEA
(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure
«PRESTAMEN SERBITZARITZA»z (Servicio de Préstamos)
balia zaitez

Zure baserria erosteko edo obetzeko
Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko frutuak obetzeko
Jakinbidean jarri zaitez Donostia'ko gure
7 ofizinetan eta Probintziako 59 sukursaletan

DICCIONARIO
CASTELLANO-VASCO
PLACIDO MUGICA BERRONDO, S. I.

500 PTA.

Bete azpiko eskari-txartela, ta bialdu Zeruko ARGIA'ra; artzean ordaindu bear dezu.

(Izen-abizenak)

(Zuzenbidea)

(Erria)

(Probintzia)

BERTSO BERRIAK

Doñua: «PRANTZESAREN IDEAK
BETI ALDREBES»...

— 1 —

Usterik gutxiena
degun orduan
ditugu komeriak
geure onduran.
Nola asi ez kantari
baldin badet naiko ari
bear ainbat apaintzeko
zenbait tratalari.

— 2 —

Baserritar batek du
bei zarra saldu,
tratalariak ez nai
dirurik galdu.
Astelena naiz ta izan
au txit erne agiri zan
xaguaren zai dagoan
katuaren gisan.

— 3 —

Tratalariak zuan
ordua jarri:
Zazpi'terditarako
beia ekarri.
Bei jabea bai goiz jaiki
malezirik ez eduki;
tratalari maltzurra lo
kotxian ederki.

— 4 —

Baserritarak nai du
beia pixatu
baña tratalariak
eziñ esnatu.
Begi-itzal bai txapela
baña zabal bat duela
kaban lo plantan dagon
erbiak bezela.

— 5 —

Ark pentsatzen zuana:
Oraindik goiz dek,
beia simaurra ere
egiñ oi ditek.
Ori ez dit nik kaltean
pillatxo bat egitean
zer ordaindu gutxiago
pixura juatean.

— 6 —

Alakoren batean
zerbaiten otsa
tratalariak laxter
bota du lotsa.
«Lorik gabe gau ta egun
lan geiegi nola degun
adixkide bei orixe
pixatu dezagun».

— 7 —

Abere izan arren
bere onean
eziñ egon laxter ill
bear danean.
Tripetatik arinduta
bat-batean gaztetuta
or zijoak bei zar ori
soka puskatuta.

— 8 —

Baserritarak dio:
Egin du zorra
ora bei zarrak sartu
ziri legorra.
Lo egonda irabazi?
Nori eman oraiñ auzi?
Obe zuan artu balu
simaure eta guzi.

— 9 —

Bela or omen dabill
larrean lasai
eta tratalariak
oraingotik jai.
Eldu orain paotxari
ez atz egiñ kaskarrari
logureak jun zaizkio
tratalariari.

— 10 —

Orra irabaziak
iges eskutik
ori eziñ kendu du
bere burutik.
Orri gaizki irizita
al zaude aifi gaitzetsita?
Beia juan zaizu baña
propina utzita.

— 11 —

Baldiñ ezipadezu nai
gruzia galdu
daukazu aukerari
zaiozu eldu.
ertan egon zapuztuta
zerbait beintzat utzi du-ta?
Eraman baratzarako
kotxian artuta.

— 12 —

Bere jabearentzat
lezio txarrak
ez ditu eman noski
gure bei zarrak.
Bete arbiz leporaño
bi leloak ixteraño
maltzurak lo egin dezan
mozolotzeraño.

J. OLEA
Legazpi

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Oiek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

NERE BORDATXOTIK

DANETIK ZERBAIT

Legazpi'ko irakurle zintzo ba-
tek adierazten didanez, lagun ar-
tean eztabaida bat izana dute.

Toki batzuetatik besteetara eus-
kerak daukan aldeia izan zan su-
piztalle.

Au ezta ordea euskerarekin ba-
karrik gertatzen, munduko izkun-
ta guziekin baizik.

Baño... goazen arira.
Batzuek omen zioten, lur-saill
edo terreno «llano» ta «liso» er-
derazkoak adierazteko, toki «lau»
edo «laua», esaten dala euske-
raz. Beste batzuek ez omen zu-
ten au ifiolako moduz ontzat ar-
tzen.

«Llano» ta «liso» adierazteko,
toki «zelaia», esan bear omen da.

Erantzuna:

Ez estutu, mutillak, orrek eztu
bost xentimoren garrantzirik eta.
Era guzietara dago ondo.

«Llano» ta «liso» adierazteko,
«toki zelaia», «toki laua», «toki
berdiña», danak dira legezkoak.

Ba-da beste itz bat bete-bete-
koa. Askorritzen naiz Legazpi'n
ezaguna ez isatearekin.

«Llano» ta «liso» adierazteko
guk, Zarautz'en, Gipuzkoa'ko bes-
te erri askotan bezelaxe, «orde-
ka» itza erabiltzen degu.

Sekula eztegu esaten «toki
laua», «toki berdiña», edo «toki
zelaia», «toki ordeka» baizik.

Zer derizklotzute?

Aita Mujika'ren iztegiaren begi-
ratu dezutela, esaten didazute.
Nik ere eman diot astiñalditxo
bat, eta, zuek arkitu eztezutena
nik arkitu egin det.

Antxe dakar «ordeka» itza.
Itz bat modu askotara adierazi
al izatea aberastasun bat da iz-
kuntzarentzat. Izenkideak, erde-
razko (sinónimos) dira. «Llano»
gaztelaraz (kastellanoz), modu
auetara esan ditek: «Plano»,
«raso», «liso», «descampado»,
«rodo», «parejo», «chato», «arra-
nado», ta abar.

Euskeraz berdin berdin gerta-
tzen da. Prantzesaz zer esanik
ez. Itza alargun bate besterik ez
izatea litzake trixtea.

Teodoro Irazusta «Usategiata
lenengoa», erruz gustatu zitzaion

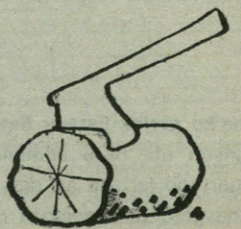

jendeari Tolosa'ko zezen plazan,
martxoaren amargarren egunean.
Denbora-pasako entrenamendu
kaxkar bat bezela izan zan «Usa-
tegiata'rentzat» Tolosa'ko saioa.

Kontrarioari begiratu ere etzion
egin, esate baterako.

Etzeukan estuasun aundirik;
etzeukan zer larriturik.

Urruti, oso urruti gelditu zan
Billabona'ko Mendizabal gaztea.

utzi, ta gizon-erdi ziranak agin-
tzen jartzearekin, irakurtzen eta
idazten zekitelako bakarrik.

Gordetzen eztakian gizona da
Teodoro Irazusta.

«Añamendi» bilduman (kole-
zioan), azaldu da 57'garren libu-
rua. Jakingarria, interesgarria,
bilduma ontako geienak diran be-
zela.

Euskalerri'ko irakaskintza garai
batean nolakoa zan jakiteko, itu-
rri oberik ezteke aukeratu.

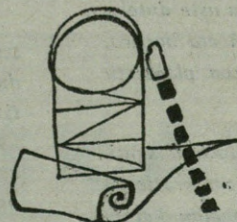
Gure guraso zarren eskola no-
raño irixten zan ederki asko kon-
turatzen gera liburu onen orrial-
deak irakurrita.

Izenburu au darama: «Sobre la
enseñanza primaria en el País
Vasco».

Euskaldun zazpi probintzieta-
ko berri ematen zaigu.

Eskola goraberak nola zebil-
tzen, batean eta bestean.

Aita Jose Inazio Lasa prantxis-
kotarra ezta geldi egoteko ona.
Orainarte azaldu gabeko arbigide
batzuk ematen dizkigu.

Liburutegietako xagu-xarra da
izan ere, Aita Lasa. Autsez esta-
lita dauden paper zar danak as-
tindu arteko onik izaten ezteuana;
illunpe danak argitu nai litzukean
gizona. Nekeak beldurtzen ezteu-
na; Gipuzkoa'ri etengabeko ser-
bitzuak egiteko beti prest dagoa-
na.

1682'garren urtean, gipuzkoar
agintariak Ernani'n izan zuten ba-
tzarrean, onoko erabaki au artu
zan:

Irakurtzen eta idazten (letzen
eta eskribitzen) etzekianik, etze-
dilla izan iñongo erriko alkate.

Istillurik asko izan zuan ondo-
ren erabaki onetxek.

Kontatzen errezak ziran nun-
bait sasoi artan gure lurrean, ira-
kurtzen eta idazten zekitenak.

Etzegoan gaurko konturik; etze-
goan gaurko erreztasunik.

Luralde arlorea, bizimodu latza,
lanari arpegi eman bearra, diru
urritasun izugarria.

Au zan askotan gertatzen zana.
Irakurtzen eta iñazten zekite-
nak, sarritan, etziran arriko alka-
te izendatzeko moduko gizonak
izaten.

Etzekitenak askoz gizatasun
geiago agertzen zuten nunaitan;
gizon osoagoak ziran.

Eta, onekin kejatzen ziran gure
gurasoak.

Gizon osoak ziranak bazterrera

Erria aministratzeko ta zuzen-
tasun edo justizia zabaltzeko, gi-
zon osoak eskatzen zituzten.

Erdipurdikoekin etzuten ezer
jakin nai. Erani'ko erabakiak,
Aita Lasa'ren iritziz, onik asko
egingo zuan aldi artan.

Erri bahzuetan, dudarik gabe,
eskolak ideki bearrean gertatuko
ziran, alkaterik gabe geldi etzite-
zen.

Irakurtzen eta idazten ikasteko
tokiak eskolak izaten baitira. Ba-
tera edo bestera, jakintzaren
egarria sortu bearra zegoan, da-
nak ezjakin uts edo «analfabeto»
ez izateko.

Gaur parregarri irudituko litzai-
guke «analfabeto» uts bar erriko
alkate autatzea. Garai artan
etzanbatere arrigarri, sallean
ikus zitekeana baizik.

1782'garren urtean, aZrautz'ko
bi alkate salatu (denuntziatu) zi-
tuzten, irakurtzen eta idazten
etzekitela-ta.

Orduko Zarautz etzan noski
gaurko Zarautz, baña... tira!
Juan Inazio Leunda ta Pedro
Amilibia jaunak ziran.

Kanpotik ekarri zituzten epai-
kariak, juezak, eskola umeak be-
zelaxe esamiatuak izan zitezen.

Izen-abizen mordotxo bat idaz-
tera (eskribitzera) beartu zituz-
ten.

Gizarajoak egin zuten al zute-
na. Jaunak ba-daki zer estuasun
pasa zituzten. Letra batzuren pal-
ta ta utsunea agertu zan idatzi
zutenetan.

Salatariak (denuntzianteak)
etziran gustora gelditu, ta bigar-
ren aldiz esamiatu zituzten gure
gizonak.

Bigarren aldi ontan, Pedro Ami-
libia jaunak atzera egin zuan.
Juan Inazio jaunak, bi alditan ere,
egin zituan alegiñak, baña etzuan
asmatu; «poto» eginda gelditu
zan.

Amilibia jaunak, jendearen au-
rrean oso lotsatia zala allatu
zuan. aZrata geiegi atera zuala
auzi arek, eta bere onetik irten-
da zegoala, baña gizon bakar ba-
tzuren aurrean zerbait irakurtze-
ko etzeukala kupirarik.

Geroztik zer gertatu zan ezta-
kigunarren, Amilibia jaunak
etzuan galdu alkate txotxa; agin-
tzen jarraitu zuan errian.

Aren kontrarioak ziur zeuden,
ordea, «analfabetoa» zala.

Basarri

GAZTE NAIIZ

EUSKAL HERRIA EZ DA EKO- NOMI ARLOA BAKARRIK

Alpalditxoan hotsa hari da Bilboko berripaperetan. Iturburu: gobernuak eman duen Petrolio lantegia. Leku guztetatik hasten dira pauso onurakor hau goraltzen gobernari eta agintariei esker onak emonaz.

Hasikeraz aitortu behar dut ekonomi arazoan larrutsik nagoala eta beraz nire esanek ez bide dukete balio tinkorik hortaz. Hala ere zerbait itaundu nahi nuke. Jarteko dagoan lantegi horrek nori egingo dio mesede gehiago? Bizkaiko Herriari? Euskal Herrion bizi diran dirudunei? ala lantegi berri hortan lan egiten kanpotik etorriko diran jendeei? Ba leiteke onura azkenekoentzat bakarrik izatea eta hori horrela balitz, nik neuk ez dakit, ez deritzot bat ere egoki Bizkaiaren onerako dala esateari, etorri berriek are nahaspil handiago eragingo dutelakoan. Begira bestela etorri berriek hizkuntza arloan eta kultur ezbardintasunetan egiten diguten kaltea; ta zenbat eta gehiago... zer esanik ez.

Egia esan, Petrolio lantegiaren arazo honek bidea eman dit aspalditik ikutzeko nedukan gauza bat denen aurrean ateratzeko. Gure agintarien ardura gehiegia ekonomi zeretan.

Ez dakit Gipuzkoan, Araban eta Nafarroan zer gertatzen dan, nahiz antzekoak izango dirala irudi, baiña Bizkaiko arduradunen lana eta begiramena ekonomi huts eta hotzaren bidetik doa.

Bestela beha ezaiozue edozein berripaperi. Aiuntamentuak hartutako erabakiak, Diputazioak egindako pausoak eta honelakoak beti dira bat. Kamiñoak atondu, portu lanak, etxe bizitza berriak jaso eragin, dominiak ez dakit nortzuri eman, obretarako nor merkeagokak jarri, kontratak eman.

Guztiz honeri Bizkaiaren ondasuna gehitzea esaten zaiko Ez noa ni esatera txarki deritzadanik konponketa beharrezko guztioi, atzetik, oso ondo ikusten ditut guztien onerako diralakoa. Baiña bai deritzodala txarto holakoak «bakarrik» egiteari.

Bizkaiak ez ote du beste baliorik zaindu eta gortetzeko bere kamiñoak baiño? Euskal Herriko gauzarik inportantea ekonomia ote da? Portu obrak ote?

Zer gertatzen da Euskeragaz? Zeri begira dagoz diputatuak Euskal ikastolak eta eskola ofizialak jar eratzeko? Kataluñian eta Nafarroan pausoa, lehen pauso nekeza, emanik dute. Zeri itxadoten dagoz bada?

Teleikuskiñean ba dihardute zati batean «Los débiles necesitan mayor protección» dalako horregaz. Bai, ahulek ardurarik gehien behar dute seguru aski. Ez ote dira konturatu oraindik geure Herriaren zuzendaritza daroate-nak?

Aurten, gaiñera «Gizonen eskubideen urtea» da. Hau ez dagokie Hego Afrikako agintari zuri «apartheidzaleei» soilki. Euskal Herrion ere giza eskubide asko dagoz erras zapaldurik. Hemen ez dago hizkuntza eskubide berdintasunik bat ere. Erdaldunek eskubide osoa daukate eskolarako, zinerako, teleikuskiñerako eta gizarte hartu eman guztietarako. Euskaldunok, berriz, bat ere ez. Geure herrian gerialarik ez dadukagu eskolarik, eta haintzapen ofizialik.

Ta egia esan ulerkaitza da egoera hau. Egunerokoek diotena haintzat hartu oehar badugu jende guztiak akort omen dagoz Euskal izpirituaren alde. Ministroek errespetagarri eta haintzakoa esaten dizkiete geure hizkuntza eta kultur ohiturei.

Agintariek ere ardura hartuko dutela diote. Apaizek, apezpikuek, mojek eta erlijio gizonak orok aho batez dioskute Euskeraren alde jokatuiko dutela kristau irakasbide jatorretatik joanaz. Teleikuskiñez ere maitasunezko hitzak dantzukigu Euskal Herriari buruzko programak dagozanean. Mundu guztia bide dago Euskal Herriari laguntzeko prest.

Zer jazoten da hemen bada? Zergatik ez zaizkigu egi bihurtzen esandako hitzak? Zer dala-ta ez dira agertzen eskolak, Euskerazko teleprogramak eta antzekoak? Noiz arte egongo gera itxoiten?

Jaunak, Euskal Herria ez da bakarrik ekonomia, ez. Ba dagoz beste gai eta sail asko eta asko, ekonomia bera baiño premi handiagokoak, arin baiño ariñago astintzeko.

Ez dut uste gustatuko litzaiokeenik iñongo agintariri urregokoek esaterik bere arduraezakaitik galdu zala Euskera eta bere herriaren nortasuna. Baiña dirudienez hala da.

Euskal Herria maitatu arren ez da kanpoan ezer ikusten ez agertzen ta maitearen osasun larriak ikusita ezer ere egiten ez duena ez da maitatzailletzat hartzen iñun ere. Ea bada jaunak!

XABIER KINTANA

BERRIZ EUSKAL MAIXUATZAZ

ZERUKO ARGIA'rako egin nuen azkanengo idaz-lanian, nola euskaldunak euskal-maixurik ez dauzkagun, erabilili zan.

Zergatia, gutxi irabazia da, ludi garesti ontan bizitzeko. Eta orregaitik maixu gazte guztiak beste ogi-bide batera alde egiten dute.

Orretzaz sarritan oldozten izaten naiz. Nola ludi au dagon eta ze asmo okerrak laterriko agintari eta zuzendaria darabilzkite.

Sendagille on batentzat, miña kendu baño, miñaren sorburua kentzea da. Ola egiñaz benetako sendagillea izango litzake.

Oraingo gizartean laterri askotan dago eredua, gudari buru eta ertzainari lan-sari ikaragarria emateko, erriko pakea eta ziurtasuna gudari buru ertzain orrek ekarri dezaten.

Baña nik gauza bat diñot: Gizartea ez da izango ona gudari-izkilluan bildurrez eta bai barriz eratzaillaren ezitzeagaitik.

Emen bertan eskola maixu batek edozein gudari buru baten bosten irabazten du.

Maixu asko eta ondo sarituak gizartean izan ezkeropakea eta ziurtasuna ugari izango litzake, gudari-izkilli ta tresna beldur gaberik.

Beldurrak sortutako erri-pakea eta ziurtasuna ez dira egizkoak.

Gizonaren ezitzeak eta formazioak berez eta biotzez sortutako erri-pake eta ziurtasuna, orrek bai egizkoak, zoriontzuak eta iraunkorrak dirala.

Orregaitik gizarteak maixuaren jo bidea erabilili bear du, gaixo dagonak sendagillearen bidea bezela, naiaz ez miñaren ondokoa kentzea baizik miñaren sorburua.

Gizartean laiña (proporcionalidad) auxa da:

Eskola maixu, irakasle asko eta ondo sarituakin, ertzain eta gudari-bururen bear izan gutxiago.

Ertzain eta gudari-buru asko eta ondo sarituak, eskola maixuaren oinperaren agerpena da.

Gizarteak laterrietan bere ontasunaren elburua eskurtzeko izan bear du, diru-kontu (presupuesti) geiago ikas-etxean gudari edo ertzain etxean baño.

Nik orain esan dedana irakurle guztiok dakite, baña euskaldunok beti erri on eta zuzen zaleak izan garenez, asko oldoztu bear degu onetzaz eta gogor ekin gure asmoetan eskola maixu on, euskaldun eta jakitun eukin ditzagun.

Eskola maixu on baten ordaiña, iñoiz ezta geiegikoa.

Ala maixua, ala erria.

PERTIKA ETA UNANUE TAR JON

Pakea, gizartearen ametsa...? Ez dakit-ba...

Idazlen onen izen burua, Ze nolako naitasun ederral Ala ere, alperrikako kontuak dirala uste det, gaur egunian mundu guzian. Leterri bakoitzak dituzte naste berrasteak, batzuen gozamenerako eta bestien naigabeko. Bati, iñor ontzat iruditzen ba-zaio, besteari txarki irudituko zaio. Batzuen onak, bestien txarrak dira. Ixtillu ori, gaitz ori, ezurretaño sartua dago laterri guzietan. Etxean ere, olako kontuak ugari sortzen dira. Anaïen artean, edo gurasoen arteko ezta-baidak dirala-ta, emen ez dago bide onik.

Ludiak beti ditu gudaketak, europakoak une auetan de-zeindua daude, bañon, irakitan. Afrika, Ozeania ta Asian... beti diardue gudan PAKEA! Gizon ospetsuak, unero ari dira itz eta pitz. Zeiñek du erru? Bakoitzak egin dezagun biotz damua eta orrela onduen izango genduke.

Juduak eta erabien guda, oraingoz bukatu dala ikusten degu. Tiroz bai, ondoren zer ekartzen duanari ongi begiratu bear ko diogu. Gudu oiek, zeñiek ekartzen dituzte? Nerekiko, ez Juduak eta ez Arabiak. Ekartzen dituzten guda, beste oiek dira, oieri armamentuak saldu edo ematen dizkietenak. Egoistak bai gera guziok. Armamentuak ortako egiten dira, gudatzeko eta ez almazenen gordeta edukitzeko. Oiek saltzen dituzten agintariak dituzte erru guziak. ¡Ajola gutxi askori, bestiak elkar jo ta iltzen ba-dira. Kuestiñoa da, lana izatea eta egin da egin kañoiak eta bombak.

Beraz, or dago koxka eta ez beste iñun. O.N.U. dalako orta batzen dira ludi guziko agintariak. An egiak ez ordea balio. Pakea, pakea deadarka unero ta azpipetik saldu armamentuak. Nola ulertzen degu kontu ori?

Juduak, ez dira tontolapikuak. Ongi dakite orain eta beti areriyo ugari dauzkatela ludian. Berak ere izanik laguntzalle egarri, ematen diotenari, artu egiten dio. ¡Orra or ikusi komeri polita, Jerusalem, Siria, Akaba ta Sinai aldi-etan. Juduak arrazoiaren paltik ez dute. Berak, beren artean konpondu bear lukie auzia eta ez utzi AUNDI oieri nai dutena egiten. Arabearrak ere bai dituzte beren arrazoiak, egiz apainduak. Zer egin? Ez da-ba, ain zalla guzia antolatzen. Ez saldu armamenturik, ez bati ta ez besteari. Orrela utzik daudela, ezin leike eldu gudarik.

Erri bakoitzari eman bere askatasuna, bai itzegiteko ta bai beren borondateak azaltzeko, naiz orrietan edo itzez. Desegindu arma guziak, gutxitu gudariak. Auek biak guda-ko egiñak dira, ta ez pakerako. PAKE DEIA, Aita Santuak eskatzen duan bezela, beteko ba-genituke, lortuko genduke. Lenengo etxia, etxeokak, ongi konpondu, gero kalean lagun urko maitale izan gaitezten.

Orra nik esan nai nuan guzia. PAKEA, ZE IZEN ZORAGARRIA.

EGUZKIZAR

inter
radio **tv**

Saltzaillea:

CENTRAL DE MATERIALES ELECTRICOS S. A.

Beste edozein markakoa baiño
iru aldiz berriago ta gaurkoagoa

Ordaintzeko erreztasun aundiak

GIPUZKOA

ERRENDERI

(2'garren orrialdetik)

ez da nolanaikoa izango, Joseba Donenaren egun ederrari dagokion bezelakoa.

Irakurke, sarbidea artzeko azkeneko egun ez egon zai, Arruabarrena'ren estankuan salgai dituzu.

JAIOTZA

—Ramon Aznar'en emazte, Miren Albisu'k mutiko bat izan du eta Yokin izen ederrez kristautu dute. [Zorionak!]

IL DIRANAK

—Sebastiana Oyartzabal anderea Arruabarrena'ren alarguna, Jaunak beregana tu du. (G. B.) Bere seme-alabei gure samin-agur beroa.

ZAINTZALLE BERRIA

Matadera'ko zaintzalle edo konserje berria aukeratu bearrean dira eta nekazarien anaidi edo ermandadeak konserje berria ere —lengoa bezela— euskeraz dakina izan dedilla eskatu du. Udal edo Aluntamentuaren erantzuna, gai ori kontuan iduki duela, izan da.

GOGOJARDUNAK

Aspaldiko urtetan egin ez ditugun —nik ez beintzat— euskerazko go-

gojardunak egin ditugu aurtengo ontan.

Karlos Agirre apaiz jauna, goren-gorengo mallan egon da aste guzian. Berri-berri, gaur-gaurko mallan egon ere, Eliza'ko geranok egon bear degun bezela.

Gure dotriña paregabea, aurrera, zintzo, eramaten ba-dakigu.

Gizonen arteko al dan berdintasunik aundiena (berdintasun osoa ez det uste iritxi danik oraindik), maisunean eta aske.

Atxiki gaktion gureari, ez gaitezen lotsatu kristau izaten jarraitu nai degula agertzen.

Astindu baten bearrean giñala adierazten genun eta benetan astindu gaitu. Eskerrik beroenak gure erretore jaunari gure egarria ase dulako eta ementxetik eskaera bat egin nai genioke: Ostiral-santu goizko itzaldia ez ote luke egingo Karlos Agirre apaiz berak? Erriari atsegin litzaioke.

Madrid'en, bere aidekoak ikustera joana zalarik, ustegabeko eriotza izan du, Lauren Uranga andereak, Migel Uranga'ren emaztea bera (G. B.).

Bere alargun, seme-alaba ta familiakoak atsekabeen lagun gaituzte. ANARBE

A T A U N

Asiera eman nion gaiari, ez det uzteko asmorik, zergaitik gure erriko Gurasoen elkartea nere aintzakotaz aundienaren jabe dalako.

Ez det uste gure erriko elkar te au, giro egokian arkitzen danik, zirkunstanzi batzuen menpeko dalarik; zirkunstanzi konplikatuak baña arpegi eman bearrekoa. Ezin egongo gera bildurti gai batzueri esku eraste-ko, ta gainera "inatibismo" dalako orren sortzalle dala ikusita.

Asi gaitezen bada soluzio batzuek asmatzen. Entzuna ta sustraitu det, Guraso elkar te aundiar onek, akats bat baduela besteren aparte, onarritik antzutzen duena. Eta pixkabat konturatzun bakera, berealaxe jango degu.

Badauka ordezkartzaren direktiba bat; gizon jator eta sasokoak osatua gainera. Biltzen dira ere. Bañan bilerak oietan akordu gutxi dagolaren ixpilla, ekintzarik eza degu. Ta orduan zer? Orrela jarraitzerik bai al dago? Ez.

Aldaketa bat nai ta naiezkoa derizkiot; ez ordezkarien aldaketa, jokatze ko eraren aldaketa baizik.

Guraso elkarteko goraberrak erri goraberrak izanik, danok aundiar danok erantzuna, bat eginda eman

bear genioke. Bat ordezkariak, bat gurasoak...

Baia garbi ikusten, ez degula bat egiten eta gutxiago berriz erantzuna eman.

Ta au zergaitik? "Auzotasun gaitza lepa-ezurrerario sartuta izan degulako direktiba inguruan gaurdano."

Nola erri-arazoari erantzuna eman go diegu bada, zure auzoan bi kanika daudela, ta nerea ere bi egon bear dutela esanez berritxukeria ba gabitza? Ta au, gauz bearrenekotan ere, Kanika-berritxukeri orrek ezerezturik azaltzen digu, au da naiz ekintza interesanteak izan.

Erriaren batasun aldekoa izan eta naiz; baña utopi bat dala uste det zenbait ekintzetan. Orregaitik bada, nai ta naiezkoa ikusten det, Guraso elkartea auzo bakoitzean banatzea; orrela parregarritzko jokabide asko izkutatu eta aaztu egingo giñuzke.

Bañan gauz bat entzun: ez sumo txarreko banatze bat, ez, ataundar oso-oso bezela baizik.

Bearrezko dudarik gabe, zati auker lokarrituta egotea.

Bakandu... ta len baño elkarreki-ko giro aundiagoan irauin.

JENTIL-BATZA

AMEZKETAK

ANTZERKIA

Ilia'ren 10'an Asteasu'ko antzeslari gazte taldeak «Illa esposatu» izeneko antzerkia antzestu ziguten. Benetan atsegingarri izan zitzaigun gazte auen lan egitea, izan ere oso ederki antzestu bai-zuten. [Zorionak Asteasu' tarrak! eta berriro ere naai dezuten arte.

Onelako zerbaitek danean errian, gure erriko apaizak ez dira agertzen; erria'ren jolasak ez ote dituzte-ba gogokoak?

KARRETERA

Alegit'ik Amezketa datorren kamioa oso era txarrean arkitzen da, bañan batez ere Lapatza etxe-aurreko une ura lotsagarri. Derrior une ura igarotzekoan datozten automobillak, motoak eta abar gelditu egin bear izaten dute, eta al-duten bezela aurrera jarraitu, ori, ezagutzen dutenak, eta ezagutzen ez dutenak iz-bear aundi bat gerta litzaieke, ainbesteko zuloak daude... noiz ari egon bear ote du orrela...? konponketa ori zeiniek egin bearrekoa ote da...?

ERIOZAK

Astearen baruan bi eriotz izan dira sendi batean, Olano'tar Franzisko ta 13 urteko bere alaba Inmakulada. Goiko-Jaunak atsedena eman dezaie-ela zeru-zabalean askatzen degu eta sendikoari gure laguntza beren atsekabeen.

AITOR, ENAK

AZPEITI

ASPALDIKO PARTEZ

Berriro gazte talde bat bildu gera astero lan hau egiteko asmoz.

Talde baten iritziak eta gurearenak hareago beti motz gelditzen dira eta alde aurretik, herriar guztieri, utsegiteak barkatzeko eskatzen diegu, eta gure iritziekin bat eb datoztenean, bereak hemen azaltzeko.

TUNAK DIRALATA

Ostegunean, illak 7, Miserikordiko tunak, bonberoen eguna zalata, es-

keiñi ziguten beren erdal «rezitala».

Gure zorionik epelanak, edo, gogorregi ez bada, gure zoritxarrik beroenak tuna zuzentzen duen mojarri. Sor Anjelak musika asko ikasiko zuen bainan ba dirudi jeografia tutik ere ez dakiela, oraindik ez bai da enteratu Azpeiti Euskal Herria danik.

Tuna hori antolatzen gastatzen duen borondate on guzia Euskal Herriaren alde, herriar onen alde jartzen badu asko postuko giñake.

KONGREGAZIOAK

Buru egiten dutenekin hitzegin on-

PASAI DONIBANE

PAXAI TALDEA

Nork ez du egazutzen PAXAI izeneko abeslari taldea? Bost gazte osatzen dute talde au. Iru, erriko semeak ditugu. Beren izenak: Ramon Otero, Juan Mari Taberna ta Eusebio Abando.

Aspaldi asi ziran gazte abek abesten (kantatzen); bañan, azkeneko bolara ontan, batzuek gudaritzara joan ziralak, utzi egin zituzten bere sayoak.

Orain asi berriak dira ta or ikusten ditugu, modako abestiak ikasten.

Joan dan illean, Pasai Antxo'ko Moderno izeneko zinemetan ta Don Bosco biltokian, aurkeztu (presentatu) ziran, txalo beroak entzunaz.

Guk, aurrera jarraituko dutela ta bere-biziko arrera ona izango dutela jendearen aurrean, ziur gaude. Ekin!

APURKA

—Garizuman abiatu gera. Gogo-jardunak (ejerziziuak) gañean ditugu. Gure animari begirada bat emateko garai egokia. Bañan... aurtengo Gogo-jardunak, euskaldunok, euskeraz izango al ditugu?, edo... joan dan urtean bezela, erderaz BAKARRIK, euskaldun arrastorik ez ba-litza-ke bezela?

—Garizuma dala-ta, osatutako, Gurutz-Bidea izaten den G. Eliz-Nagusian; ondore Meza, 7 y media'etan.

—Illak 16, Jaialdi polita eskeñi ziguten Don Bosco'ko gazteak, beren ikastetxeko biltokian. Mikel Laboa, Idoia Garmendia, Oskarbi taldea, Allerru'ko dantzariak ta abar, abesti zoragarriak entzunarazi zizkiguten.

—Donibane esku-baloiko mutillak oso ondo asi dira «Copa de S. Sebastián» deritzaion txapelketan. Aurrera, gazteak, ia txapeldun gelditzen zeraten!

—Joan dan nasteen lantegi ta oi (fabrika) geyenak «zubia» egin zuten ta asko izan ziran mendira joan ziranak. Batzuek Guadalupe aldera, besteak Goyerri'runtz, Urbia'runtz ta abar. Gaurko egunean, mendiak atsedeen pake-tsuak bai-dira, gure buru-auste, arazo ta kezka aaztutze-ko.

EZKONTZA

Illaren 16'an, gure erriko Juan Batayatzallearen elizan, ezkondu ziran, Garmendia'tar M. Teresa andereño, erriko neskatilla atsegiña ta Arbelaitz'ar Joxe, Oyartzun'go gazte jatorra.

Espaini'ko uri nagusienak zear, ibillialdia egiteko joan-ak dira.

Eztai-illargi luzea opa die-gul

JAIOTZA

Garmendia'tar Patxi'ren emaztea dan, Agirregabiria'tar Gloria'k, semetxo zoragarri bat izan du. Joseba Andoni izenez kristautu dute. Zorionak!

INALURRETA'K

doren hitz gutxitan hau esan genezake.

1.—Illeroko kongregazio-meza kendu egin dala, Erromatik etorri bai zan legea: igandeetan talde txikietako mezak kentzeko «herri mezak izan behar zutela eta.

2.—Kongregazioa ez da kendu.

3.—Kongregazioa berritu egingo da.

4.—Kongregazio berritze lan hau luze xamarra izango da.

5.—Lan hontan parte hartu nahi dutenak etorri ditezela kongregazio-ko saloietara, asteartetan 8'ta 30 tan.

Gure iritzi, gauza guziak berritu edo hil egiten dira.

Gaur egun Azpeitia'n kongregazioen izateko arrazoiak edo nola deuden juzgatzea alde batera utzita be-

rritze lan guziak, edozein mailletan direlarik txalotzen ditugu. Horregaitik asmo berri hauekin direnei gure ongi nahia.

IRABAZLEEN IZENAK

Illaren 3'an 16 urtetik beherakoen-tzat, Lagunonako M. B.'k antolatutako ibillaldi neurtuan irabazle gelditu ziran:

1.—M. Karmen Agirrezabalaga.

Olatz Agirrezabalaga.

Inaxi ta Arregi.

2.—M. Olatz Arregi.

M. Teresa Arrieta.

Paulina Beobide.

3.—Kruzita Arrieta.

Arantxa Olaizola.

Begoña Bereziartua.

Zorionik beroenak.

ARTZAIK

GOROSTI

NAPARROA

GARTZARON BERROETA

MIXIOAK

Zeruko Argia-ren irakurleak Naparro-ko Basaburuen berri ba'dute noski. Gaur aisa ibitzen delarik, xoko-pazter guziak ongi ezagutzen itute. Ezagun ez pazenu, zatoz euskerriko tokirik ederrenetako bat ikustera, etzera damu izanen da, Basaburua beure erri, erriko ta erri-ka paketsu ta zorionekoekin.

Eta euskeraren mugan bagaudelarik ere, oraindik eusten diogu, gogoz gainera, gure euskera zaarri eta gure solas ta mintzaira geyenekoetan euskera dugu, euskera garbi ta ederra noski.

Amar eguneko Mixio Sainduak izan-itugu. Ilabete onen bigarren egunetik amekagarreneanokoak.

Izain-itugu gure Gartzarón'go Enizen eta gurekin batera bertze inguruko erriak ere baita. Erri osoak etortzen bai ziren mixioetara, batez ere, Erbiti, Jaunsaras, Igoa, Aizarotz, Orokietia, Arraras eta bertze zenbatetik ere baita, Elizak doioi artu zitzaizkelerik.

Mixiolari, Aita Zubiaga itzaldilari ezaguna. Lan ederrik egin du gure artean amar egunez. Ez dugu atzen-duko bizi geran bitartean emen egin duen lana. Gure erri guziaren txalo eta eskerrona bikoakio emendikxe berriro. Gartzarondarren zukanako onginaia itzez erratan eziña dela bertzerik ez diot, ori, biotz-biotzetik... Zu ere, Aita Zubiaga, oroi gutaz eta, otoi, etorri, etorri berriz ere Basaburua aldera dezakezun guztian, gure-gurea bezela artua izanen zera etal.

Eta esker-mille gure Artzai D. Pedro Rezkin Yaunari orrelalo mixio eziñ bikañagoa ekarri daukulakoz.

Mixio-oroitza Jesus'en Biotzaren iduri edo bana eman dakute. Ona emen bere gibeiko itzak: «Ni, bizia dezaten ta gañiezka dezaten, etorri naiz (Jo. X, 10). Gure Mixioaren oroipenez. Gartzarón, 1968-garregio Garizuma».

BASABURUTAR BAT

ZUMARRAGA

Gipuzkoa lurralde esparrian, bere seme argiei esker, gizarte onerako gauza on ugari dauzkagu, gure kolkorako, ederrenetatik bat degu, «Caja de Ahorros de Guipúzcoa», deitzen degun, Aurrezki Kutxa.

Kutxa onen eratzalle ta oinarriak jarri zituzten, Gipuzkoar gizon argi batzuek. Bañan gizon zuzen oien asmoak aurrera eraman ta kutxa onen gaurko malla iritxi du gure gizarte-ko iru notitiñ, esker.

Baserritar, yago ta trebeak, bere aurrekoen-gandik artu duen kabi ederraan, lur, zeken eta elkorra, bere izardi ta malkoekin ezatuaz, elkor zan lurra emalle egiñaz. Era berean, beren aurrekoen-gandik, artu duten Kabi, epela zapuztu, ta erres usteko bizi bideak liluratu-ta, olagizon egin diran, Aitor'en, seme prestatuak, egunak, eta orduak, eta asteak, lan neketsu ta aspergarri baten menpean, igaro ondoren, jasoko dute lan sari, izoztua ta ipiñiko dute beren emaztearen eskuetan.

Ez, degu itz egokirik arkitzen, gure etxeko-Andre argiei buruz, ar-tzean beren senar'en lan saria, beren esku epeletan, mirari aundi baten bidez, (conjelatua) arkitzen zan

«Baztandarra, azkarra» erran oi de, ez da aia beti izanen bano.

Joan den ilbeitzaren ogei-ta-amarrez ori ongi bete zen Baztan-go Berroeta errikoan.

EUN urte bete zituan bertoako gizon on Joan Batista Jauregi Perutxena Yaunek eta.

«Olaintxea» bere etxean erriko apez yaunek Meza Saindua eman zuen eta itzaldi llabur bat baitere egin, arrot ongi gañera.

Erri osoak erakutsi zion Joan i ongina aundi eta oso biotzekoa eta tapei eder bat eskeñi ere baita bertan zeramatzkillarik Baztan'eko eskudoa eta itzok: «ZURE EUN URTEIAN, BERROETAK 1868-1968».

Berroeta osoaz eta Baztan'ez gañera baita Iruña'ko Aurrezki Kutxak ere esku-eragutsi on bat ekarri zion, ekartzeria etorri egin ziren gañera.

Ezin aipatu gabe utzi Arizkun'go txistulariek berroetarren egun aundia alaitzera etorriek. Eskermille dani.

Eta gure agure maite Joan B. Jauregi'ri berriz ere gure besarkada eta zorionik biotzekuenak.

BAZTAN-ZALE

lansariak, sendia azi ta ezi, ta bear diran gauza ugaz beren buruak liluratuaz, egindako arian eio duten zapi zurian batu eta jarriko dute aurrezki, kutxa onen babesean.

Aurrezki kutxa, onen egintzak begi onez ikusten ditugu, Kutxa onekin, artu emanak dauzkagun guztiok.

Ibiltaria bazera, Gipuzkoa, bide zabalak zear, errietan sartzean, ikusi-ko dituzu, Idazti txukun batzuek, erri izenarekin, ta bertan arkitzen diran gauza aupa garrienekin, Aurrezki Kutxa, onen maitale batzuek, adierazi digute orain esango deguna.

Gipuzkoa'n, bi eratan mintzatzen gela, baña jatorriz, Gipuzkoa, Euskalduna da, ta Euskaldun'ok esku-bidea daukagu gure Itzuntzan (ta gure lurraldean) jakiteko nundik nora gabilzan ta nora gauzen gure asaben elean.

Itxaropen aundi batek inguratzen du gure barrua, Aurrezki Kutxa, onen zuzendariak beteko dutela, ain gogo onez laguntzen duten auen naia.

ERREKARTE

L E Z O

BIURKETA

Noiz bait ere, gure ziñegotzi edo kontzejalak biurtu zaizkigu, zaar-berritutako gure erriko-etxe ortara.

Erriko-etxe onen berrituketak aldi ederra damakite eta, oraindik ere oso-oso bukatzeko zerbaite palta omen zaio.

Patxarako lana artu du bateonbeteak, baño gaitzerdi, barrunpeko lana gelditzen zaio gure etxe oni, ta ikusi duan esan didanez, oso egoki egiten ari omen dira barregio lan ori, ta bukatu ta gero, arpegia bezin ederrakin geldituko dala bere biotza ere.

Azken ontan, ziñegotziak izan zuten batzar orokor (plenoan) bertako idazkariak irakurri zioten aretoan, saloia, bilduta zauden guztiai, 1.600.000 laurleko urtu zirala, orain arte egindako obra oiek dirala ta.

GOGO-JARDUNAK

Garizuman arkitzen gera ta, gure elizak ere itxura ori eman dio, bere erriari.

Joan dan aste ortan egin ziran aurrenoko gogo-jardunak neska-mutilentzat, euskeraz, Errera'ko apaiz-jau argi batek zuzendu ta.

Neska-mutill sail ederra ibillia da gogo jardun oietan, zuzendari ona zuten, eta uste det, gazte oien gogoia ondo baño obeto aseko zitualea.

—Aste ontan, erdaldun gazteen-tzat eman dira, ta emen ere oso gogotsu geldituak izan bear dute.

GURE DANTZARIAK

Joan zan larunbat gabeen, Dom Bosko areto edo saloian, bertakoak eratutako euskal-jaian agertu ziran gure dantzari txikiak, eta abek agertzen diran toki guztian, oso txalotuak izanen diranez, Dom Bosko'ko aretoan ere txalogarri egin zuten beren egitekoa. Eutsi, Patxi, ire artalde orri, mamiya, gozo-gozoa zago, oien artean da.

Euskaldun misiolariak

Rwanda'ko ikastola jasotzea

Urruti, txiki, Aprika'ko biotzean galdutako erria, Rwanda. Polit, pake-tsu, mendi ta ibarrez estalia. Nilo aundiaren sortz-iturri bere ibai Nya-barongo.

Bere gizadi ugaria, iru arraza nafusiz egindua: hutu, tutsi eta twa'k. Etorri nedin, gure txoko, Kamonyi'ra. Eta bere lur zabaletako mendi tontorska batera: Masaka. Euskaldun izena dirudi.

Alde batetik, eukaliptus eta beste zugaitez bildutako gaina. Rwanda'n nun nai ikusten dan mota: platano orritsuak beste aidean.

Auen guztien erdian, gure euskal mendietako bi ardi txabola luze dirudiz.

Baten ormak, arri ta ladrilluz egiñak. Estalgarri labur, tellak. Emen da an, eguzki argiak bide zuzenak iriki ditu. Euri zaparratsuak, emakume txukun'lez zikintasun guztiak, inoren baimenik gabe garbitzen ditu.

Utstasun luzea. Lurrean eukaliptus zugaitez jarleku. Bertan exeriak ume arpegi beltz, ortz txuri eta begi argidunak... txiki ta ugariak.

Batzuk alde batera, besteak bestera begira, talde bakoitzak bere ikaslea buru duala.

Bi taldeen erdian, baten-besten estalgarri papiru-belar luzez egindako alfonora zintzilik... batzok besteak, ixiltasun osoan, alkarren ikastea ez galaraztearren. Erantzun idatzia, pakearen lagungarri...

Txabol-ikastola ontatik irtenda, begiak ondokora dihoaz. Itxuraz ederrago, zuriz jantzi, burnizko uralitaz ez-tatia. Ate leioetan ezer ez. Barruan, betiko zugaitez-tronko jarlekuak.

Mailla bakoitzean, umeak, umeak. Neska edo mutilak?... Ezagutzea ez da errega... illea, kiskur-kiskur berdina. Askok, mutil edo neska, soñeko luze bat estalgarri guztiz. Goiza baldin bada, kuskurtuta, besoak soñeko barruan, soñekoaren besoak, besomotxaren antzera erakutziak.

Auek bai —ikastola auek berriagoak bai dira— maillak-maillen bana-kagarri, orma zuriak. Tablero beltzak, umeen begiak beregana dakarki.

Ikastola berri auen ondoan, bide txiur bat erdibide dutela, beste bi ikastolen egurrezko ezurrak. Bertan, batzuk barruz, besteak alde gizon illera.

Inguruan, erdi narru gorri, zikiñez jositako umeak. Rwanda'tarren eran, ontzi koskorak buruan... Urrutiko iturri batetik ura dakarte. Gizonezkoak, lurrarekin naastuko duten ura. Ori izango da egurrezko ormak bete-ko dituan zimentua.

Gizon ta ume auek, auzo lanean ari dira. Aurrez-aurre, ikastolen estalgarri bear dituzten uralitak erosteko, peoiari egun batean dagokion saria eman dute. Andra eskondu eta neskak, gizonezkoen erdia.

Iru ballera dira. Astean bein ballera bakoitzeko gizonezkoak or-datz beren atxur laburtuak bizkarrean

dituztela. Orrela bukatu nai dituzte, sei malletan ikasten duten umeentzat ikastolak.

Ez da ori bakarrik. Beren senda-etxe gertuena, 12 kilometrora daukate... Gazteentzat ere, bi orduko bidea. Gaixoa, gertuena daukaten sendagillearengana, bizkarrez eramanean bearrean arkitzen badira, lau, zortzi, amabi gizon bear.

Gure bi enfermerak, Ori'ko Mary Jesus eta Bilbo'ko Laura'k asteen bi aldiz joango zaizkiela, agindu die. Botika ta guztiz. Baño ortarako gaixoak nun sendatua gertatu bear.

Lan berria. Dana beren bizkar-besoz egitekoa. «Ori ere jasoko degu ba», beren erantzun jatorra.

Beren eskuartearen lan geiago badute. Jendetza aundia bizi dan tokian, biderik gabe zeuden. Beren ametsa: lur utzez egindako, gurti bidea. Automobil bat, kontuz-kontuz,

txoper begi argia bolantean badu, igaroko da. Euri garaian, txoperrak, buru ezurren larruan muñ pixka bat badu, ez da bertan sartzen ausartuko. Bestela txirrist onera, tsirrist ara... eta maldan bera, gizon eta automobilak betiko galduak izango dira.

Ezur-azal gorputzak, beren buruaz aaztu, beartsu, milla bider beartsu jarraituaz, beren semeen aurrerapenagatik, onela lertzen diran beltz auri laguntzeko, zuen eskupekorik ez ote degu izango?... Beren sei ikastola, senda-etxe, bide zar, ez ote dituzte bear bezela bukatuko?... Gure alegiñ-alegiñak egin arren, ez gera irixten.

Euskaldunak... Guipuzkoa'rrak, zuen erantzuna'n zai gelditzen gera...

Rwanda'n apaiz
Zuen Aizpuru'tar Manuel Segundo'k

Euskeraz egindako idazkaldi ta argigarrien leiaketa

COCA-COLA ta FANTA'k antolatu ta Euskaltzaindia'k babestua, ZERUKO ARGIA'ren laguntzaz.

Otsaillaren 24'tik Martxoaren 13'ra bitartean egiteko beren izena eman duten Ikastolen zerrenda:

Jesus Aurraren Ikastetxea. 50 aurrek A ta B'ko saillean. Ipuiak. Lazkao'ko Ikastola. 10 aurrek A saillean. Ipuiak.

Urrerxu'ko «Cofradia de la Pasión». 20 aurrek, A saillean. Ipuiak.

Zumarraga'ko Legazpi Ikastetxea. 100 aurrek A. ta B. saillean, 50 idazkaldi ta 50 ipui.

Ligorreta'ko Kristau Ikasbideko 20 aur. A ta B saillean Ipuiak.

Santa Ana Ikastetxea Ordizian. 100 aurrek A ta B saillean 50 idazkaldi ta 50 ipui.

Andoain'go «La Salle»'ko Ikastetxea. 150 aurrek A ta B saillean. Ipuiak.

Tolosa'ko Mintegi Txikiko 103 aurrek A ta B saillean. 53 Ipui ta 50 idazkaldi.

Tolosa'ko Eskolapioen Ikastetxea. 430 aurrek A ta B saillean 350 ipui ta 80 idazkaldi.

Usurbil'go «La Salle» Ikastetxea. 25 aurrek, A ta B saillean. 20 ipui ta 5 idazkaldi.

Donostia'ko JAKINTZA Ikastola. 50 aurrek, A ta B saillean.

Donostia'ko «Liceo Santo Tomas» Ikastetxea. 176 aurrek, A ta B saillean. 130 Ipui ta 46 idazkaldi.

Errera'ko Ikastola. 10 aurrek B saillean. Ipuiak.

Gurutzeko Alaban ikastetxea. 27 aurrek, A ta B saillean. 15 ipui ta 12 idazkaldi.

Urnieta'ko «Maria'ren Elizan Sartze» ikastetxea. 40 aurrek, A ta B saillean, 30 ipui ta 10 idazkaldi.

Tolosa'ko «Sortze Garbi»'ko ikastetxea. 83 aurrek, A ta B saillean, 60 ipui ta 23 idazkaldi.

Donostia'ko «Arantzazu'ko Ama»'ren ikastetxea. 25 aurrek, A ta B saillean, 15 ipui ta 10 idazkaldi.

Gure liburuak

ASTE SANTUA

Ona emen Lazkao'ko beneditarrak eskuratzen diguten beste liburu'ka ederra. Aste Santuko Liturgi berria euskeraz emana etxeratu nai baduzu, liburu'ka onen 86 orrialdetan eskeintzen zaizu jator eta errez ixuria.

Erramu-Igandetik asi ta Ostegun Santu, Ostiral Santu ta Larunbat Gabeko elizkizun gogoangarriak eroso euskeratuak arkituko dituzu bertan. Euskeraz irakurtzen oituta dagonarentzat, eztu oztoporik liburu onek. Jario ederrean dijoa guzia ta kristauok eroso jarrai dezaiokegu aldetan ematen zaigunari.

Ederki dator liburu au Aste Santurako. Kristau erriak ikas dezala euskeraz gure elizkizunak egosten. Beste liburu'ka bat ere, aurreko

ori osatzeko eskeintzen digute Aita San Benito'ren seme argiak. Au JAUNA'REN DEIA aldizkariaren eskeintza bezela datorkigu.

Izena, ASTE SANTUA du onek ere; baiña emen Aste Santu'ko kantuak ematen zaizkigu. Ogei ta ama-bost orrialdetan, elizkizun sakon oietan kantatzen diran otoitzak eta irakurraldiak nola abestu erakusten zaigu. Musika Garbizu'tar Tomas'ena da. Itzak, berriz Gipuzkoa'ko Eliz-Barrutian ontzat emanak izan diranak.

Euskerazko elizkizunetan, asma eziñik ibilli ez gaitzen, doñu ego-kiak ematen zaizkigu beste onetan, beraz. Ar dezagun eta balia gaitzen egun oietan gure Liturgia obeto txastatzeko.

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria, 10 - Urrut. 17751 Etxekoa 22700

DONOSTIA

FUNCOR, S.C.I.

BENETAKO BASERRITARRAK BEAR DITUTZEN MAKINAK:

BIRRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKA

Europa'ko aurreraldeuni'k onenak, amengo
nekazarientzat.

ADI TA OROI EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO

ELORRIO

Vizcaya 114

“AUÑAMENDI”
ARGITALDARIA

EUSKAL-LIBURUTEGIA

Emendik aurrera «ZERUKO ARGIA'k bialduko dizu nai dezun liburu. X bat jarri ezker-aldean:

	Ptas.
☐ Orígenes de los Vascos. Bernardo Estornés Lasa. I, II, III eta IV... bakoitzak	400
☐ Diccionario Vasco-Español. I. López Mendizabal	260
☐ Asarre Bidetan. Agirre'tar Lope'ren jokaldia. Euskeraz eta erderaz	50
☐ ¿Cómo son los vascos?	110
☐ Cómo Aprender el Vasco Fácilmente	140

Zeruko Argiaren Zuzendari Jauna:

Bialdu ezaizkidazu X duten liburuak, artzean pagatzeko.

Izena:

Zuzenbidea:

Errila: (.....)

Amuebladora COMERCIAL HISPANIA

“IRUKOITZ - EKINTZA”

ESKEINTZEN DU

IRUKOITZ, EXERI - ETZATEKOAK

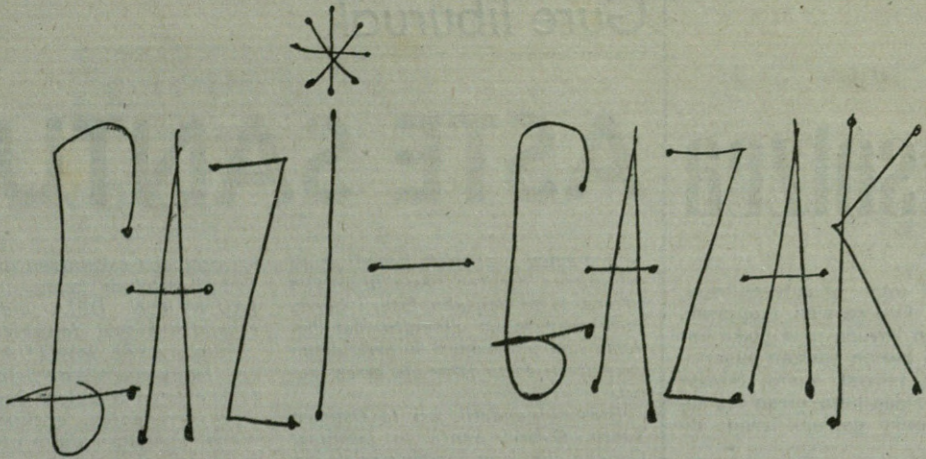
2.100 ptk. asita 60 eredu aukeratzekoak

BIJA BIALTZEAK UTSEAN. DONOSTIA'RA BI

PETSONEN ATZERA-AURRERA GURE KONTUZ

AZKENEKO EGUNAK!!

MORAZA, 14, DONOSTIA'N - S. MARCIAL, 12, IRUN

Usurbil'en ere azaldu zaigu Gazi-Gaza zalea: ELIAS SAGARDIA. Badu bere pipertxo ta orrez ganera, bertsolari ere badegula ematen du.

Puxka bat lotsati datorrela esaten dit, eskolara gutxi zanpatua delako. Besteok zer gerala uste dezu ba? Salomon ala? Idatzi zazu kezkarik gabe, oso poliki egiten dezu-ta. Kezkati dauden beste irakurleeri ere berdin esaten diotet; idatzi dezatela, nunbait or-zear, ezagun ezditugun izkiri-miri ta gertaerak aintzi izango diralakoa. Egin dezatela zuk eta beste batzuk egin dutena: Ausartu ta idatzi, pozik azalduko ditugu.

Zuk bialitako biak or dijoaz: «Neguko illunabar otz oietako batean etorri da gizona lanetik etxera eta ikusi du berari ain gustoko zaion bakallaua kaxuela lurrezko batean, su-gañean giligil.

—Jaungoikoak gabon —dio senarrak.

—Berdin zuri ere —esanez, ingurutzen da emaztea eta goxokiro muzu emanez oartzen dio: «Aizu, ezpañak partituak dauskatzu.

—Eskerrak orri —jardetsi dio senarrak—, bestela nola jan bear nuke aini ederki jarrita daukazun bakallaua?».

Bigarrena: «Gaur gatarro pizkat izan ezker, oso modan dagoatzeko aldetik eztena sartzea, garai batean pastillak beren bolara izan zuten bezela, ta oraingo au pastilla garaikoa izango da.

Erri baten mutil koxkor bat joaten da botikara. Sendagai saltzaleak galdetu:

—Zer nai zenduke?

—Nik, Pastillas Koka, txakurrandi batenak.

Botikario zarra joan da denda atzera; ekarri du eskallera; jetxi du kaja bat goiko apaletik; emandizka pastillok; jaso du kaja apalioan eta eskallera denda atzian.

Joan da mutil koxkorra plazara; lkusten du bere lagun batek galdetuz:

—Zer dituk oik?

—Pastillas Koka, txakurrandi batenak.

An dijoa beste mutilla botikara esanez:

—Pastillas Koka, txakurrandi batenak.

Botikario zarrak ekarri eskallera; jetxi kaja; eman pastillak; jaso kaja ta eskallera ta... mutikoa ataira joan zanerako, emen dator beste mutiko mordo bat letani berdiñakin: «Nik Pastillas Koka, txakurrandi batenak; nik ere bai; baita nik e». Ekarri eskallera; jetxi kaja ta eman dizkate pastillak. Azkena mutiko txiki-txikia zan. Oni galde botikarioak:

—Zuk ze nai zenduke txiki, Pastillas Koka txakurrandi batenak?

—Ez —erantzun dio legor, mutikotxoak.

Botikarioak jaso du kaja apalioan eta eskallera denda atzian. Itxuli da aari bat tapatekoa ematera dijoanean bezela enbroke jarrita, betaurrekoen gañetik begiratuaz:

—Zer nai zenduke txiki?

—Nik, Pastillas Koka, txakurrandi batenak —erantzun zion txikiak, galeperra kantari ari danean bezela gora begiratuaz.

Mutikoa aaria izan bazenu ja nolako tapatekoak izango ziran antxe!».

Ondoren, urrenge bertsu ori jaurtzen dit usurbildarrak:

Zuk idatzitakoak badu zerbait grazi Nola egiten dezun Egoki ta bizi. Irakurleerik asko dezu irabazi Barrena poztu eta parra egiñazi.

Arraio orrek, neu ere bertsoz erantzutera beartu nazu. Or dijoa:

Gazi-Gazak egiten zeuk ere bakizu Pipertxo miña beintzat ezarri diozu. Parre-azteko gaiak ugari dituzu Xegi zeure giroan Ortako gaituzu!

Eskerrekasko zure lora-txorta orri Kunplitu zerala trazak bai dirudi. Neu ere maitale naz Sinis zazu ori Neskatilla bazintza mosu bat nik zuri.

ABELETXE

OTO TA POTOTO

Atzo ez da gaur

Oto ta andrea eskondu berriak ziran.

Bi illebeta eskax eskondu zirala.

Egun batean, jatorduan, onela diotza andreak Oto'ri:

—«Baña, maite, etzaitut esagutzen. Ez dizut antzik ematen. Nolako zera zu?»

Astelenean babak oso ederrak zeudela esan zenidazun.

Asteartean, berriz ere, oso gogoko zizaitzula babajana.

Asteizkenean "bapo, gaur ere babak" esantzenduan.

Atzo-osteguna-jan zihuzten ezer esan gabe.

Gaur berriz-bat batean-ezdituzula nai, inolaz ere...

Ez al da ori burugabekeria...?»

Eguerdi artan etzan Oto'rik usarretu. Ez orixe.

Urte mordoak pasatu da...

Gaur puntuan diardue Oto'ren andratxo ta bere lagunak.

Mingañari eragiteko gogoarekin da gaur andre Josepa (noiz ez aukera euki ezkekol):

—«Gure Oto'rentzat, eskonberritan, babak, utzik jarrita ere, beti zeuden oso onak... Gaur txongo ta urdaiazpikoarekin jarri arren, beti izaten dute edo gaiz getegi, edo gatz gutxiagi, erreta edo gordiñik... beti ba due aitzekiren bat!

Kalean estropozo egiten ba nuan "auk kale zastarrak" esaten zidan, "Esan bear diot alkateari konpontzeko"... Baña gaur, laban egin da erortzen banaiz, "au atzo baldarra", esaten dit... Gizon auekin zeñek berritu...?»

ANES LAZKAU'ko

Liburu arakatze makurra

D 1	A 2	B 3	G 4	F 5	A 6		B 7	D 8	F 9
	H 10	J 11	K 12	J 13	K 14	A 15	A 16		I 17
L 18	D 19	B 20	L 21	I 22	E 23	H 24	D 25		B 26
A 27	H 28		G 29	L 30	F 31	K 32	D 33	L 34	M 35
N 36	G 37		J 38	F 39	I 40	F 41	J 42	M 43	H 44
	N 45	F 46	G 47	48 K	M 49	N 50		D 51	K 52
E 53	H 54	I 55	J 56	D 57	J 58	A 59			
									LE

Asmatu bearreko itzen lenengo izkiak goitik beera irakurriaz, zatia artu dan liburu-izena ta egillea agertuko zaizkitzu.

- a) — — — — — Abestiak, eresiak
6 15 2 27 59 16
- b) — — — — — (aa) Galant, ikusgarri.
20 7 3 26
- d) — — — — — Bizitokiak, egoitzak.
33 8 57 19 1 25
- e) — — — — — Arrantzarako tresna.
23 5 53 51
- f) — — — — — Egaluzea, zimarroia.
9 41 39 31 46
- g) — — — — — Azeri, axari.
29 47 37 4
- h) — — — — — Igarotokiak, atarteak.
24 10 54 28 44
- i) — — — — — Irudi, itxura.
17 55 22 40
- j) — — — — — Bakar batzuk, oso urrik
38 58 56 11 42 13
- k) — — — — — Euki, ukan.
12 32 52 48 14
- l) — — — — — (aa) Adaki, arbazta.
34 21 18 30
- m) — — — — — (aa) Legor, ezetasuna galdua.
35 43 49
- n) — — — — — Eremu, zabalera.
50 45 36

ESAKUN BILLA

(LE)

1A	2D	3G	4A	5A		6H	7A	8D	9D	10B	11E	12A
	13H	14E	15A	16D		17D	18F	19I	20A	21K	22K	23I
	24G	25K	26A	27K	28G	29G	30J	31E		32G	33G	34I
35F	36B	37B	38H		39D	40F		41E	42H	43E	44E	45J
46I	47G	48J		49K	50G	51I	52A	53F	54D	55J	56A	

- a) — — — — — Arrantzale-dantza.
12 4 26 56 5 15 52 1 20 7
- b) — — — — — Alaitasun, bozkario.
37 10 36
- d) — — — — — Berriketa, izketaldia.
2 8 54 9 17 39 16
- e) — — — — — Gure aurtxoan aldizkaria.
41 11 43 44 14 31
- f) — — — — — Gaztanbera, gatzatu.
18 40 53 35
- g) — — — — — Itzuli, aldegin.
29 3 47 28 33 32 24 50
- h) — — — — — Leiaketa, saio.
13 38 6 42
- i) — — — — — Biortzeko, txardeko.
46 19 34 51 23
- j) — — — — — Oberen, egokien.
45 48 30 55
- k) — — — — — Zoritu, eldu.
27 22 49 25 21

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Bartzelona, Zaragoza, Valentzi, Madrid, Oviedo.

Gijon, Iruña, Bilbo eta Gazteiz'era.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

ETXEA SALGAI

Zarautz'tik Donosti'ra bidean, Iñurritza ballaran, bi bizitzako etxe eder bat dago salgai.

Mueblez osatua arkitzen da. Milla ta bosteun metro kuadratu lur ba-ditu inguruan.

Argibideak eman lezazkena: Basarri.

Zarautz

AGERPENAK

ITZ GURUTZETUAK

ZEARRETARA: 1) Gai. — 2) Latza. — 3) Lotsati. — 4) La. Zamaka. — 5) Zaku. Leratu. — 6) Abaro. naraZ. — 7) Lastai. Zati. — 8) ztarrA. Ts. — 9) Arrendu. — 10) Oandi. — 11) Kai.

GOITIK BERA: 1) Zal. — 2) labaZ. — 3) Lakasta. — 4) Lo. Urtaro. — 5) Gatz. Oarrak. — 6) Atsal. Irena. — 7) Izamen. And. — 8) ataraZ. Di. — 9) Ikaratu. — 10) Atats. — 11) Uzi.

ANTZEKOAK KARE, BARE, SARE PARE.

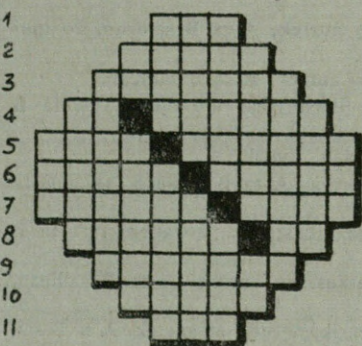
LIBURU ARAKATZE MAKURRA «Andiak eta txikiak, aberatsak eta landerrak, guztiak daukie eurentxua». KRESALA - AGIRRE

ESAKUN BILLA «Negar malkoak dira, emakume itxusien gerizpe ta panpoxen ondarena». Oscar Wilde.

Itz gurutzetuak

LE.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

ZEARRETARA: 1) Ezkontzeko dagona. — 2) Lakarra, lakatza. — 3) Lotsakor. — 4) Ereskiña. Sortaka, pillaka. — 5) Zakel, zorro. Zaletu, griñatu. — 6) Zuazti, txara. (aa) Saski, bi aneako neurria. — 7) Etzateko lastaida. Puska, atal. — 8) (aa) Danbor, danbolin. Izki bikotxa. — 9) Otoiztu, eskatu. — 10) Gerkar izkia. — 11) Portu, iztate.

GOITIK BERA: 1) Zoli, kementsu. — 2) (aa) Edatsu, lasai. — 3) Akain, kapar. — 4) Oyeon oi degu. Urtemuga, urte-aldi. — 5) Bataioan aurtxoari. Irigarkiak, mezuak. — 6) Irrits, leia. Zikiratua, osatua. — 7) Izate. Kankallu, izugarri. — 8) (aa) Burrundara, Zalaparta. Atzizkia. — 9) Beldurtu, larritu. — 10) Amuko, kirru. — 11) Zaletasun, lei.

ANTZEKOAK

Arki bearreko LAU izkidun itzak, lenengoa dute berezia.

Asmatu, oen kidekoak:

- 1) Igeltseroak zuriketan.
- 2) Itsasoa geldidanean.
- 3) Arrantzaleak beren lanean.
- 4) Berdin, ideko.

Ramon Menendez Pidal jaunak, 99 urte bete ditu

"Nere bizia ongarri dan bitartean bizi nai det"

"Begiak zabaldu ta gauzak ikusteko, bein ere ez naiz zaarregi"

Joan zaigun Martxoaren 13'garrean, Menendez Pidal Ramon Jaunak bere 99 urteak bete ditu. 1926'garren urte ezkerro Espainia'ko Izkuntza-aren Akademian Lendakari etengabea ta Lieja'ko Unibersidadeko «Doktor Ohorezkoa» izendatua degu bera.

Joan zan gizaldiaren azkenetan,

ko Akademiarekin, eta 1902'garren urtean, berak 33 urte zituala, Akademiko lagun aukeratu zuten. Menendez Pidal'ek bere bizi osoa ontan eraman du: Espainia'ko antziñate epikoa argitara ateratzen. Orduko «Romanzeroa» ta kondaira aztertzen saiatu izan da beti. Erriak ur-

onena, bere lan sakonaren bidez eman digun erakutsia izan da. Lanerako gauza izan ordutik asi ta bere almenaz galdu dituan arte (atzo arte esan ditek), ez zu bere ekifia eten. Ogei urte zituaneko, Kastilla-ko kontu zaar guziak irakurriak zeukan. Artean ikasle zala, Lara'ko infanteen kondaira zaarra buruan sartua zeukan. Ala, bere lan oietatik sortu zitzaion liburuia iñork ezaipazion argitaratzen, berak atera zuan argitara. Gazteleran idazle nagusi da berau. Ezta izkuntzalari utsa, ez. Orrez gain, kondalragille artitsu ta artesa izan da bere errian. Beronen idazkera, itz-soillekoa, sorkaillu arri-garria degu.

Gaztelerari buruz, au esana du: «Gaztelerarik garbiena —ergesteko itzez nastugabekoa adierazi nai bada—, Espainia'n ezta orrelako izkuntzarik itzezin. «Bifia «gaztelerarik jatorrena» noiz egin izan dan galde-tzen ba-digute, gaztelerarik landue-na, elerti aldetik onena, amaseigarren gizaldian itzezin zana izan da. Izkuntzak kanpoko itzak beti artu izan ditu, ta ori ala oi-da alde guzie-tan».

—Nolatan bizi zera, don Ramon? Oraindik lanean? Ta osasunez pijo?...

Don Ramon langille purrukaturia da. Bere bizitza, orrek iraun-arazi du ba-karrik. Lan-bizitza piztugarri dala dio, ta eizearen antzekoa. Orain ezin du lanik egin, eta ori du bere min. Bere ezipirituak ezaipatu ikasmiñik galdu bere billaketa-grifian. Lana du, orre-gatik bere itzpide. Ori omen-du bere zaletasunik biziena.

«Gaztezarroan lana gure bizi-lagun artzen ba-degu, zartzarroan ere lana da gure egarri miña» «Eztot iñori opa, eun urte bete ditzan». «Norbera gauza ez dala gelditzea baita, bakoitzaren naigaberik miñena. Iñorentza-ko probetxuko ez izatea, paper zaarretan usai ezin egiña, norberak artu-tako xeetasunik aztertu eziña, ori da negargarriena».

Albistari-zale batek, eun urtera iristerik nai duan, galdetu zion.

—Eztet nere bizia galindu nai. Nere bizia protxukoa dan bitartean bizi nai det bakarrik. Bizitzeagatik bizi, zertarako? Lan berriak sortzearen bizi, ori bai; ori, beti da pozgarri. Ruben Dario'ren «Juventud divino tesoro» delako ura, berdin jo de-zaiokegu zartzarroari, nalz gazte-denborari. Bizialdi bakoitzak bere ederra ta bere egiña du. Zaarra izateak eztigu eginbearra kentzen; ezta gaztetasunik galtzen ere».

Don Ramon'en etxeak bere inguru ba-du lur pixka bat. Au, lorategia baiño baratzea gelago da, mendia ta ez zumardi landua.

—Izadia ikustea det nere jolasik gozoena. Beñere ez naiz zaar billa-katzen gauzak ikusteko ta mireste-ko».

«Nere urteetan biziak amets eten asko du. Baiña kirmenago, izateari ermeago begiratzen zala».

«Gaztetasuna fede biziz ikusten det. ure gazteak fruitu ugaria eman-

On Ramon eta Euskalerrri

Euskeratzaz idatzitako liburuak

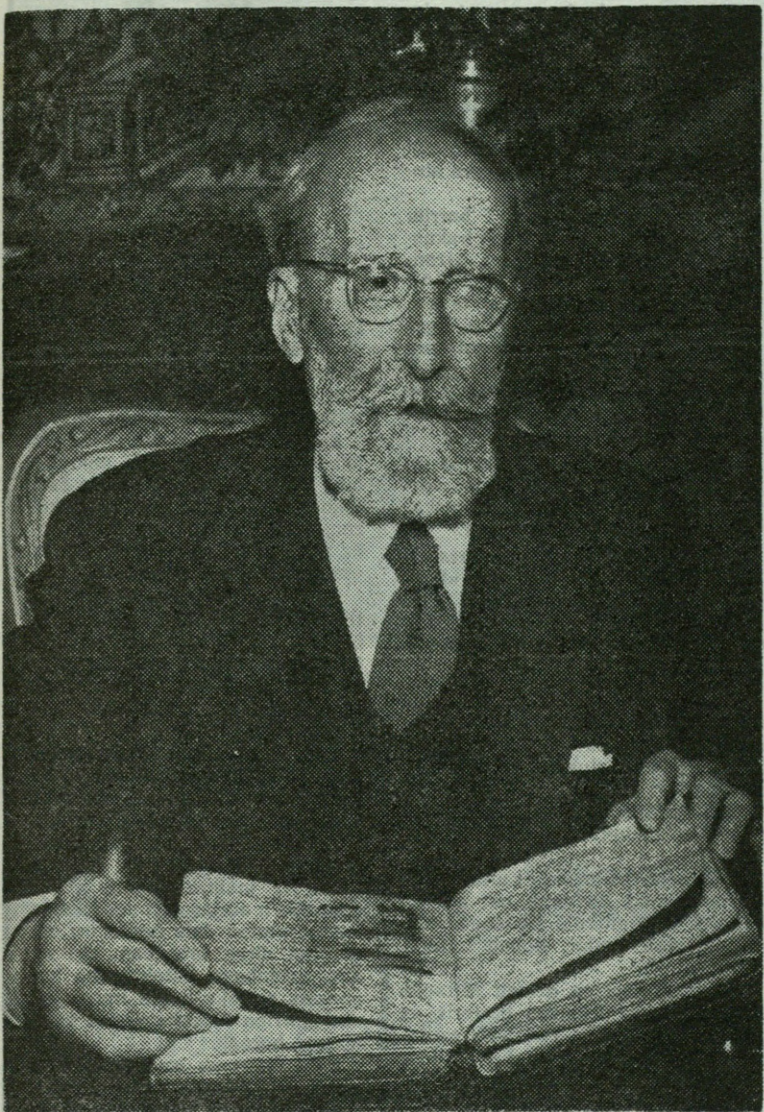
- «Introducción al estudio de la lingüística», Soc. Estudios Vascos, San Sebastián.
- «En torno a la lengua vasca».
- «Historia de España», tomo askotako lana.
- «Orígenes del español», Madrid 1926 y 1950.
- «Toponimia prerrománica hispana», Madrid 1952.
- «Romancero hispánico».
- «Documentos lingüísticos de España», Madrid 1919.
- «Gramática histórica».
- «Javier-Chabarrí, dos dialectos ibéricos», EMERITA XVI, 1948.
- «Enciclopedia Lingüística Hispánica», Madrid 1960.
- «La España del Cid».

go dualakoan nago. Guk Iritxi ezin izan degunetik, aiek bide egingo dute. Gizaldi berri bakoitzak, aurrekoaz aurrera joka bear dute».

Agure begibakar onek bere lanean

tan. Gai guziak aztertu zituzten, eta azkenean, lagunkiro ta blozkor, don Ramon'ek Marias'i diotsa:

—«Marias, ba al-dakizu euskeraz kantatzen?».

Espainia'ko Akademiak leiaketa bat antolatu zuan. «Mio Cid» poemako itz, gramatika ta iztegia aztertu bear ziran, leiaketa ura irabazteko. Nork irabaziko ta leiaketa ura ikasle ba-tek bereganatu zuan. Ikasle aren ize-na Ramon Menendez Pidal zan. Ain zuzen ere!...

Arrazkerokoak izan zituan gure gi-zon onek bere ar-emanak Espainia'

teen buruan ezaigutu zuan idazle au, bere «Cid Campeador» ekiko libu-ruekin batua. Onela etorri zaigu Es-painia'ko erri zarra sustraiz ezaigu-tzen, bere lan etengabeari esker, be-re buru argiaren ekifian, bere ego-narri ta sakontasuna bide zuala. Ta orain or daukagu erri orren Maixu Nagusi egiña urte luze oietan.

Gizon urtetsu onen ikasbiderik

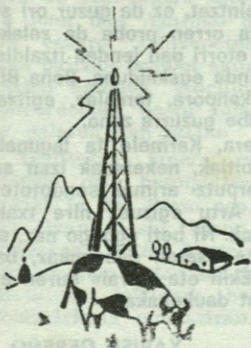
galdu zuan begi itzalia; gelegizko bere lanak ondatu balzian. Oraintsu etxean izan du, bera ikusten, Julian Marias, Akademiko laguna. Izketari emanaz egon ziran alkarrekin ordue-

Eta zaarrean zaar dan aguretxoak bere agurra egiteko, euskal-kanta eskeini zion, «Donostiako iru dama-txo» abestuz...

M. J. A.

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

Banen baneko azyiak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira joan
etorriak.

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

HERNANI, 4

URTIETAN LAN OIETAN OITUA
BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

Bilbo'ko Euskal jakintza astea

Erderaz egingo luken herria ez litzake euskal herria

Bizkakiko gazteriak aste sakon eta pozkarri bat bizi izan du bere hiri nagusian. Karmele Errotaetxe anderemoak eraginda, Euskal Herriko jersonariak jakintsuenak eta kulturennetakoak ikusi eta entzun egin ditugu Bilbon.

Santiago Apostoia deritzon kolejioko nagusiek, bozondreski, hango aretoa utzi zuten nortarako.

Jendea uhoideka etorri zan. Bel-dur apurtxo bat da zan, zertarako ukatu, Euskerazko hitzaldietara asko ez ote ziran etorriko, baina bai, lagun ugari etorri ziran. Agirian dago, beraz, gaia eta hizlaria bikainak diranetan, Euskeraz ez dala oztopo jendea, kezkatuak, joan dadin. Orobat litzake iburuen kasuan, noski.

AITA BARANDIARAN

Epaillak 11'nean. Hasikera aita Barandiaranek, Ataundar jatorrak, egin zuen. Paleontologiari ospatu honen agertzea Xabier Gereño euskaltzainak egin zuen, Euskeraz eta erderaz.

Josemiel Barandiaran jaunak, Euskeraz jatorrean, aise, argi eta garbi azaldu zizun geure Harriaroa, orduko gizakiak, inguruak eta beren bizimoduak adieraziz. Euskal askazi edo arrazaren iturburuak ere jarri zituen. Bere eritziz, oraingo euskaldunok (Homo pirenaisus occidentalis, antziñan hemen bizi ziran Cromagnondarrendatik etorriak gera, aurrerakidantzaz. Beraz, bere pentsakeraz, ez da egia Kaukaso alde-tik etorritako gagozia, asko dioten bezala.

Gero azaldu zizun nola orain ere bizirik dirauten Neolitoseroko ohitura batzuk baserriarrenden ustean, antziñatik datorren kultur haria eten barik dagoala erabutsiz.

Egia esan, bizkaitarrok ondo baiño hobeto ulertu genduen aita Barandiaranen hitzaldia, nahiz ta gipuzkoera-laburdiera ederrez egin. Elkarriketak ere egin ziran, hizkuntzari buruz batez ere. Azkenez diapositibak erakutsi zizkigun, geure haizulo eta harpe ezagugarrienak agertuz.

Txalo ugariak jaso zituen aita Barandiaranek jendeagandik. Jendea buruz, gehienok gazte ginala esan behar dut eta asko ta asko euskaldun berri, lerro hauek idazten ditudanaren antzera. Lekurik ez zan egon denentzako eta ormetan eta erdiko pasabidean aunitz geratu ziran zutunik edo belaunbiko.

Zorionak ematera asko joan ziran beragana eta berak, apalki, eskertu zituen guztiak. Ba dakigu, gainera, geure azterlari bikain honek lan sakon bat egin nahi duela Euskal gizonaren jatorriari buruz («Jakin» aldizkariarako. Asko pozgaiten gaitu holako azterketa lan sakonak Euskeraz ikusteak. Honerik buruz, esan dezakegu gerla aurretik ere holako liburu bat egin zuela «Euskal Herriko lehen gizona» zeritzona. Harrelako liburu asko behar genituke

Euskal kultura indartzeko. Bijoakioz geure zorionik haundienak aita Barandiaraneri eta jarrai bide hortatik, gazteok asko ikasi behar baitugu oraindik!

GABRIEL ARESTI

12'nean, Gabriel Aresti jaunak, geure artean hain ezagun eta zarat eragile danpoeta famatuak eman zizun bere gaia. Euskal olerki pentsakera.

Hatsean, lekurik ez zegoala, etorri zan jendetza guztia egon ahal izateko, auditorimetik zinerat pasatu gina.

Errotaetxe andereiñok Gabriel Arestiren presentazio egitean, zine goialdean zegoan pertsona batzuk, gitxiak, «fuera, fuera» deadarka hasi ziran, baiña beheko aldean ziranak txaloka erantzun zieten Arestiren alde. Azkenez, goiko zorabiatuak aspertu eta ixildu egin ziran, Aresti hasi zekigun berbaz.

Hitzaldiaren hizkuntzaren arrazoiak emonaz (erderaz izan baitzan) argiro erakutsi zuen bere gogoak, hots, Euskeraz emetokoa, baiña eratzailleen nahia betetzeagatik egiten zuela Erdal hizkuntzaz.

Euskal gizarte kondairari buruz hitz aurre luze bat egin zizun, beharrezkoa poeten inguruak eta olerki arrazoiak ondoenik ikus eta ulertzeko.

Bilboko hiriaren erdalduntasuna agertu zuen, Euskal arraza merkeko eta erdal bihotzeko dirudun ta haundikien doillorkeria salatuz.

—Bilbo ez da ifoiz ona izan aristentzat, bai ordea politikariri eta ekonomistentzako—, esan zuen. Bizkaitar kapitalistek beti zapaldu dute Euskal Herria, Jainkoaren, Espainiaren eta beren euskalerrri mistifikatu eta faltsuaren izenean ere. Orain ere preso dagozan artistak aipatu zituen.

Erdaldun idazle batzuen gorroto eta desgokitasuna erakutsi zan eta don Miguel de Unamunoren sasi vasquia (euskalduntasunik ez baitagoka halakoari) eta xaubinismo kontrarreakzionarioa.

Erdera bidezko Euskal kulturaren mito, faltsokeri ta ezintasuna agertu zuen trebekiro.

Euskal berbikundean Lizardi eta Orixeren lanak salbatu zituen soilki, eta illunaro hartako Sebero Altube ta Justo Mokoroaren profetasuna goratu.

Ondoan Herri hizkuntzen eskubideak eta jokabideak dirala-ta, egin zizun hitz, Euskeraren etorkizuna idazle gazteen eskuetan dagoala esanez.

Oso txalotua izan zan guztien aldetik eta gazterriagandik batez ere. Atean autofrajo ugari egin behar izan zuen aunitz gazterentzako gure poeta ta idazle porrokatuak. Bihotz bihotzez berarekin nagoala esan beharrez nago eta zorionik beronenak eman ere. Jo dezagun hortik Gabriel!

Aresti'ren itzaldian

Santiago Apostol'eko bigarren eskandalua

Arañegun, Bilgo'ko Euskal Kultura'ren Astea'ri asiera emon nebanean, Aita Jose Miguel Barandiaran'en itzaldiari presentazioa egiten, gogoratu nebazan bein irakurritako itz eder oneik: KULTURAK ASKATUKO ZAITUE. Eta esan neban euren parean beste oneik imini bear zirala: BATASUNAK INDARTUKO GAITU.

Egia esateko, gizona kulturagaz jabetuten dan neurrian, askatasuna ta bere buruaren jabetasuna geituten dauz. Eta batasuna (ez batasuna iritxietan, baiña bai eginkizunetan), gure arteko alkar aditza ta errespetatzea geituten dogun neurrian, indartuko gara ta bultzatuko gaitu gure asmoak eginkizunetan bihurtuten.

Santiago Apostol'eko auditorium bete-beterik egoan aita Barandiaran'en itzaldia entzuteko. Jende asko, sartu eziñik, barriro kalera urten izan bear eban. Itzaldia, goi-mallakoa, osorik euskeraz, baita gero egin zan kolokioa. «Nork esan dau Bilbo'n ez dagola euskaldunik?», entzun neban bateri esaten.

Nire aurreko lan baten idatzi neban, Babonetako euskal ye-ye jaialdia buruz, Santiago Apostol teatroan eskandalua izan genduala. A izan zan lenengoa, ta atzokoa bigarrena.

SAN MARTIN

Hirugarren hitzaldia, Euskeraz, 12'nean egin zan, San Martin jaun euskaltzainaren ardurapean.

Beronek ederki erakutsi zizun Herri nortasunen eskubideak eta nolako bide berriak urratu behar ditugun geure arima sendotzeko. Euskal kulturaren problemak zehazki aztertut zizkigun eta soluzioak proposatu ere bai. Denon lana beharrezkoa baiña beharrezkoagoa zala esan zuen gerokoei uztea ez zala zillegi ifoia ere. Txit txalotua izan zan eta geroxeago elkar hizketa bizia sortu zenbait puntuei buruz.

JUAN ANGEL ETXEBARRIA

14'nean, Oteitza jaunaren orde Juan Anjel Etxebarria idazle gazteak egin zuen berba. Bere gaia, erderaz emana, Idazleen eta irakurleen problemaz izan zan. Oso ederki xehetu zizkigun nolako galerazpenak dituen Euskal idazleak bere irakurleengana ailegatzeko. Idazteko ostopaharriak, gaien hertsitasuna eta erderara joteko tentazioak. Beronek ere aberatsen axola eza salatu zuen. Azkenean elkar hizketa egon zan entzuleekin. Oso txalotua ere berau.

LUIS MITXELENA

15'nean, doktor Luis Mitxelena jauna etorri zitzaigun geure hizkuntzaz mintzatzera. Berau, guztiok dakizuenaz, Euskal Herriko hizkuntzalaririk onena dugu eta hori zala kausa jende pillo galantak etorri ziran bera entzutearren.

Gure hizlariak ederki azaldu zizkigun hizkuntzei buruzko elkar antz eta diferentziak. Estrukturalismoaren eritzi eta oraingo hizkuntzalari berrien teori batzailleagoak.

Bestalde, hizkuntzen berezitasunak berba egilleengan eragiten dituen pentsamolde ezberdiñak aipatu zituen.

Euskeraren baitan, esan zuen, bitzta edo heriotza ez dala Herritarrendandik kanpoan dagoken arazoa adierazi zizun, guztion kezka bat baizik.

Hizkuntzak ez dira hiltzen hizkuntzadunak hiltzen baiño. Erderaz egingo luken Herria ez litzake Euskal Herria, beste Herri bat baizik.

Atzo, Aresti'ren itzaldia egoan anunziata.

Ikusita zenbat jende egon zan lenengoa, joan gina pralleekana beko teatro andiaren eske. Asi zan jendea etorten, pilloan. Ordu lauren bat lenago, goiko auditorium bete-beterik egoan eta pralleak teatrora joateko baime-na emon euskuen.

Nik ondo dakit Aresti'k etsai asko daukazala, bera ausarta dala itz egiten, eta ziur nengoa kolokioan zizkoa sortuko zala.

Urreratu zan Karmele Rotaetxe ta artu eban mikrofonua. Saloian, milla persona inguru, % 80 gazteak. Neska asko. Izugarritzko exitoa. Itzaldietara, ez da oitura aibeste jendea joatea.

Karmele, euskaldun barria, Deusto'ko Unibersidadean irakasle, filosofia ta Letretan Lizenziatua. Asi zan egiten EUSKERAZ Aresti'ren presentazioa, ta bere lenengo itzakaz batean, ogei bat gazte, ERDERAZ, «Fuera, fuera!» deadarka.

Ixildu zan Karmele. Saloia be ixilik. Bakarrik entzuten ziran erderazko «Fuera, fueral!» areik.

Nire gorputz osoa dardaraz jarri zan. Erdal probokadoreak sartu zirala uste neban, gure Euskal Kultura Astea ondutu guraz.

Batzuk zutundu ziran asarre bizian eta zaratalariak begira «Fue-

Karmele Rotaetxe. Gogor jokatu dau Bilbo'ko Euskal Kultura Astea aurrera erroteko.

ra vosotros!» erantzun eutsien. Lenengo momentua pasata, jendea Karmele'ri txaloka asi zan, erderazko deadar areik ez entzunak imini arte, eta euskeraz jarraitzekoren eske.

Egin zan ixiltasuna ta Karmele'k artu eban barriro mikrofonua, itzaldi oneik libre zirala esateko, ta ifiori atsegin ez bayakozan, libre zala kalera urtetako. Ez zan ifior urten, barriro txaloak eta Aresti'k itz egin eban.

Ez noa ez Barandiaran ez Aresti'ren itzaldien kritika egiten. Ni baiño luma obe ta sakonagoan jabe an izan ziran, eta bear bada idatziko dabe, baiña nire barruak zeezer idaztera bultzatuten nau. Eta jararitu daigun.

Aresti itz egiten egoan bitartean, saloian tensioa nabaituten zan. Ez zan ez astul bat entzuten. Ez ta Unamuno euskal astokillorik andiena izan zala esan eban, ez eban ifior barrerik egin. Itz inekaz amaitu eban: «España'n au jasoten da: izkuntz bat goratuten dala beste iru ondututen diran bitartean. Ori da aita zuzenbake batek seme bat aberats egiteko beste irurak mixer gorrian itxitea». Gero, txalo luze ta beroak.

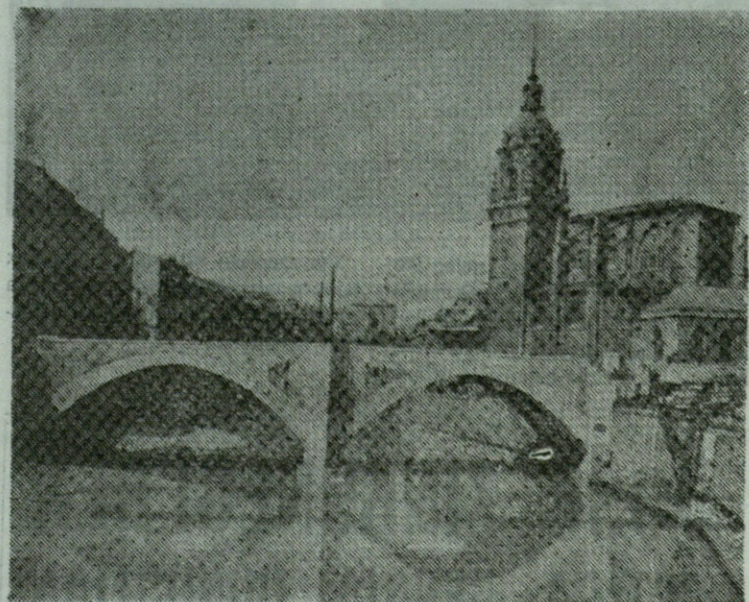
Baiña, nortzuk ziran zaratalari orreik? Urtekeran, kalean, luzarora egon ziran jende pilloak orrerik buruz itz egiten. Batzuk, euskeraren auralariak zirala esaten eban. Beste batzuk, Aresti'ren kontrarioak zirala. Nire ustez azken oneik izan ba ziran, ez eban zuzen jokatu. Alde batetik, euskeraz itz egiten egoanari, erderaz ixildu arazi eutsen. Beste-tik, kolokioan eukien oportunitate Aresti estututeko, eta Aresti'k kolokioa zabaldu eban, ez eban aboa zabaldu.

Baiña ba dago beste gauza bat esan gura dodana. Norbaitek guzur bat zabaldu dau, au da, Euskal Aste au komunistak antolatuta dabela. Au, jaunak, ez da egia.

Ondo ezagututen dodaz Aste onen antolatzaileak. Karmele Rotaetxe ta beragaz lan egin dabena, gure txalo beroenak merezi dabez, ta ez azpiko lan ori. Bilbo'n beintzat, ez da guzur ori sinistu ta orren proba da zelako pilloan etorri dan jendea itzaldietara, jende euskalduna. Baiña Bilbo'tik kanpora, tamalez, egitatz artu dabe guzurra zana.

Aurrera, Karmele ta lagunak. Bide goitiak, neketsuak izan arren, gorputz-animak sendotuten dabez. Artu egizuez nire txalo beroenak. Ni beti egongo naz, ez «Fuera!» esaten dabena, bai baiña «Ekin eta Jarrai» euren elburutzat daukenakaz.

XABIER GEREÑO

GURE BILBO AUNDIA

Ona emen gure Bilbo aundia, ederki baiño obeto bere ibai, bere zubi ta bere Sananton elizan adierazita. Zubi ontako bi begien azpian gordetzen da Bilbo langille ta itxastarraren giltza.

XABIER KINTANA